25ՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 6718 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1908 ՇԱԲԱԹ 19 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1326 22 Février 1908 25me année № 6718

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	25 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

“ARÉVELK„
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ԻՇԽԱՆ ՄԱՔՍ
ԵՒ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

Բարոյականը արեւելեան եկեղեցիներուն մէջ. — Սեռական կեանքը. — Թուլութիւն, շողոքորթութիւն, կեղծաւորութիւն և կրօնական կեանքին անկումը. — Երկրորդ գլուխ. — Քրիստոնէական եկեղեցին Ա. դարերուն մէջ. — Արեւելեան և Արեւմտեան եկեղեցիներուն բաժանման պատճառը. — Դ. և Ե. դարերուն Քրիստոնէական եկեղեցւոյ մեծ հայրերը և արիոսականութիւն. — Եկեղեցական երգեր և երաժշտութիւն։

Արեւելեան ժողովուրդները ունին իրենց բարոյական հասկացողութեան սկզբունքները։ Սխալ է պնդել, կ'ըսէ Իշխան Մաքս, որ արեւելցիները աւելի վաւաշոտ են քան Եւրոպացիները։ Ս. Գրոց մէջ նահապետները բազմակին էին, ինչպէս Դաւիթ, Սողոմոն եւայլն։ Բազմակնութիւնը արեւելեան ազգերուն յատուկ ընդհանուր սովորութիւն մըն է և նոյն իսկ Ս. Գրոց մէջ այդ սովորութիւնը Հին-Կտակարանի օրէնքներով նուիրագործուած է։ Թէեւ արեւելեան եկեղեցիներու վանականներուն մէջ սեռական տեսակէտով անկում մը նշմարելի է, բայց արեւմտեան կամ եւրոպական աղանդերն ու վանականները անհամեմատ աւելի ապականուած են։ Այս պատճառաւ կ'ըսէ Իշխան հեղինակը. «Երբ արեւելցի մը Եւրոպա կուգայ և հոն տիրող սեռական բարոյական չափազանցութեանց, պոռնկութեան և անամօթութեան վկայ կ'ըլլայ՝ օրինակ Բարիզի ու Լոնտոնի մէջ, սաստիկ կը զայրանայ և կը զայթակղի. այդպիսի անբարոյական արարքներ ան ո՛չ իր ծննդավայրին մէջ տեսած և ոչ ալ լսած կրնայ ըլլալ»։ Ուտելու և խմելու կամ զեղխութեան տեսակէտով ալ արեւելցին շատ ետ կը մնայ արեւմտցիէն։ Արբեցութիւնը արեւելքի մէջ գրեթէ անծանօթ մոլութիւն մըն է։ Օրերով կրնաք քաղաքներու մէջ շրջիլ առանց արբեցողի մը հանդիպելու, մինչդեռ արեւմտեան քաղաքներուն մէջ որքա՜ն զոհեր կը տանի ալքոլը։ Սեռական բարոյականի և զգաստութեան տեսակէտով՝ արեւելցիները գերազանց են արեւմտցիներէն։»

Իշխան Մաքսի կարծիքով, արեւելցիներուն թերութիւններն են. Ա. կամազրկութիւնը կամ թուլամորթութիւնը։ Գործնական կեանքի, առեւտրական ձեռնարկութեանց մէջ մրցելու զօրեղ կամք չեն ցուցներ անոնք։ «Արեւելցիները տուած են մարդկային քաղաքակրթութեան ամէնէն բարձր բարիքները»։ Արեւելքը եղած է կրօնի, գիտութեան, գեղարուեստի ճարտարագործութեան օրրան. բայց Եւրոպացին այս բարիքները մշակած զարգացուցած է կ'ըսէ հեղինակը։ Արեւելցին ամէն ինչ Աստուծոյ վրայ կը ձգէ իր սովորական գործառնութեանց մէջ և չաշխատիր նոյն իսկ հիւանդութեանց դէմ պայքարելու, յայտարարելով որ եթէ Աստուած չուզէ իրենք չեն մեռնիր՝ ի՛նչ վիճակի մէջ ալ ըլլան։

Եկեղեցական և դաւանական խնդիրներու մէջ ալ յաճախ արեւելցիները այս անտարբերութիւնն ու թուլամորթութիւնը ցուցուցած են։ Այսպէս օրինակ բիւզանդացիներուն ժամանակ, մանաւանդ պատկերապաշտութեան և պատկերամարտներու միջոցին շատ մը Պատրիարքներ և վանականներ, բիւզանդական տիրապետողներու ձգտումներուն համաձայն, երբեմն պատկերապաշտները նզոված են, երբեմն պատկերամարտները և իրենց սեփական համոզումէ զուրկ եղած են։ Իշխան Մաքս արեւելցիներու աւանդական հիւրասիրութիւնը գովելէն ետքը, կը պախարակէ անոնց շողոքորթութիւնն ու կեղծաւորութիւնը. բուն Ս. Գրոց մէջ խաբեբայութեան շատ մը օրինակներ կը յիշէ։ Աբրահամ կինը կ'ուրանայ և իր քոյրը կը համարի, Յակոբ իր հայրը կը խաբէ՝ անոր օրհնութիւնը առնելու համար, Յակոբ և Լաբան իրար կը խաբեն եւայլն։ Այս արարքները չեն դատապարտուիր. ընդհակառակը իբր արեւելեան կեանքի բնական ծնունդ կը համարուին։ Արեւելցին, հեղինակի կարծիքով, ճշմարտախօսութեան մասին բոլորովին տարբեր ըմբռնում ունի։ Արեւելցիներուն համար ո՛չ թէ խօսքի մը կամ վկայութեան մը ճշմարտութիւնն է էական, այլ անոր ընելիք տպաւորութիւնը իր շահերուն տեսակէտով։ «Արեւելցին կ'ըսէ հեղինակը, կը կարծէ որ Եւրոպացին կատարեալ ապուշ մըն է, քանի որ ան կը քարոզէ թէ մարդ միշտ անկեղծ և ճշմարտախօս ըլլալու է»։ Հեղինակը իր այս ըսածին ճշմարտութիւնը ապացուցանելու համար յառաջ կը բերէ Հայ-կաթոլիկ քահանայի մը՝ Եւրոպացիի մը ուղղած խօսքերը. «Ձեր բարոյականը մերինէն բոլորովին տարբեր է։ Դուք կ'ըսէք որ սուտը մեղք է, մենք այս խնդրի մասին ուրիշ ըմբռնում ունինք։ Ես կը խոստովանիմ որ սուտ խօսիլ՝ միմիայն ստելու համար՝ մեղք է, բայց երբ մարդ սուտ կը խօսի շահ մը ապահովելու համար, այն ատեն խնդիրը կը փոխուի»։ Կը ցաւինք որ այս և նման գոհար միտքերուն հեղինակը հայ-կաթոլիկ երէց մըն է, բայց ամէն պարագայի մէջ չենք կրնար չընդունիլ նաեւ այն իրողութիւնը թէ «նպատակը կ'արդարացնէ միջոցները» անբարոյացուցիչ սկզբունքին և պատճառագիտութեան (casuistique) պէս ապականարար վարդապետութեանց հիմնադիրներն ու գործադիրները արեւելեան վանականներ չեղան, այլ արեւմտեան։ Հեղինակը արեւելեան եկեղեցիներու հոգեւոր պետերուն այս անվստահելիութիւնը պատճառ կը համարի կաթոլիկութեան եկեղեցական միութեան համար ըրած ջանքերուն անպտուղ մնալուն։

Արեւելեան եկեղեցիներուն հետեւորդներուն ուրիշ մէկ մեծ թերութիւնն ալ ընչասիրութիւնը, բարոյական և կրօնական գաղափարներէն զուրկ ըլլալը կը համարի հեղինակը։ Այս շահամոլական ձգտումներուն պատճառով շատ մը արեւելցիներ իրենց շահերուն նայելով, եկեղեցին կամ դաւանութիւնը կը փոխեն։ «Ասոնք գաղափար իսկ չունին երջանիկ ընող եկեղեցին» մասին։ Նիւթապաշտ էին արդէն հին Իսրայէլացիները և Հին Կտակարանի մարգարէութեան մէջ միայն գաղափարապաշտական ձգտում մը կը նկատուի։ Նիւթապաշտ են նաեւ այժմեան արեւելեան քրիստոնեաները։ Հեղինակը արեւելեան եկեղեցիներու կրօնական և բարոյական կացութեան վրայ ընդհանուր ակնարկ մը ձգելէն ետքը համեմատութիւն մը կ'ընէ Իսրայէլի ժողովուրդին և արեւելեան եկեղեցիներուն միջեւ և կը յայտարարէ որ անոնք թէեւ միաստուածութեան և քրիստոնէութեան համար շատ մեծ ծառայութիւններ մատուցած են, բայց այժմ այլեւս անպտուղ դարձած են և որ և է ազդեցութիւն չունին ո՛չ կաթոլիկ և ոչ ալ բողոքական եկեղեցիներուն վրայ։ Ասով կ'աւարտի Իշխան Մաքսին գրքին ներածական բաժինը և կը սկսի Բ. Գլուխը։

Արեւելեան եկեղեցիներուն սկզբնաւորութիւնը. — Քրիստոնէութեան նախնական դարերուն մէջ արեւելեան և արեւմտեան եկեղեցիներու բաժանումը գոյութիւն չունէր։ Ամէնէն առաջ արեւելքի մէջ քրիստոնէութիւնը տարածուեցաւ և առաջին համայնքները հոն կազմակերպուեցան Քրիստոսի աշակերտներուն շնորհիւ։ Եկեղեցիներուն տարբերութեան մասին գաղափար չկար։ Հակառակ շահեր չկային։ Գրեթէ բոլոր համայնքներուն մէջ կը տիրէր Նոր-Կտակարանի լեզուն, յունարէնը։ Առաքեալներուն բոլոր թուղթերը յունարէն գրուած են։ Այս պարագան կը ցուցնէ որ քրիստոնէական համայնքներուն մէջ տիրող լեզուն էր յունարէնը։ Նոյն իսկ Հռոմի համայնքին մէջ յունարէնը գերիշխող լեզուն էր։ Պօղոսի առ Հռովմայեցիս գրած թուղթը յունարէն գրուած է։ Հռոմի հնագոյն Պապերէն մէկը Կղեմէս բազմաթիւ յունարէն գործեր յօրինած է։ Լիոնի եկեղեցւոյն հովիւ Իրենէոս նոյնպէս յունարէն գրած է։ Գ. դարուն մէջ ապրող ափրիկեցի մեծ գրագէտ քրիստոնեայ Տերտուղիանոս առաջին անգամ սկսաւ լատին լեզուն գործածել իր աստուածաբանական գրութեանց մէջ, ինչպէս և Կիպրիանոս։ Մինչեւ Գ. դար քրիստոնէական բոլոր համայնքներուն մէջ ժամերգութիւններն ալ յունարէն լեզուով կը կատարուէին։ Այն ատենուան ամբողջ զարգացեալ մարդկութեան խօսակցութեան լեզուն յունարէն էր։ Հռոմ կրօնական-քաղաքակրթական տեսակէտով կարեւորութիւն չունէր։ Աղեքսանդրիա ժամանակակից քաղաքակրթութեան ամէնէն փայլուն կեդրոնն էր։ Հրէական գիտութեան և յունական փիլիսոփայութեան ամէնէն հանճարեղ ներկայացուցիչները հոն կը վարդապետէին։ Բնական է որ Փիլոնի մը և Պղատոնի մը քով քրիստոնէութեան անգէտ քարոզիչ մը չպիտի կրնար արժանաւոր կերպով պաշտպանել Քրիստոսի վարդապետութիւնը։ Բնական էր որ այս քաղաքին մէջ քրիստոնէական գիտութեան և աստուածաբանութեան առաջին դպրոցը հիմնուէր։ Կղեմէս Աղեքսանդրացին հիմնեց զայն և Որոգինէս հին դարերու ամէնէն մեծ գիտնականն ու մեկնաբանը, զարգացուց ու կազմակերպեց զայն յունական փիլիսոփայութեան ազդեցութեան տակ։ Գ. դարուն մէջ Աղեքսանդրիոյ դպրոցին քով սկսաւ ծաղկիլ քրիստոնէական երկրորդ դպրոց մը, Անտիոքի դպրոցը։ Այս երկու դպրոցներուն մեկնաբանական ուղղութիւնները իրարմէ կը զանազանուէին անով որ Աղեքսանդրացիք Որոգինէսին հետեւելով Ս. Գիրքը խորհրդապաշտական և այլաբանական տեսակէտներով կը մեկնէին, մինչ Անտիոքացիք աւելի բնական և բանական մեկնութեան ճամբան բռնած էին։ Այսպէս կազմակերպուեցաւ քրիստոնէական Եկեղեցին առաջին երեք դարերուն մէջ, շարունակ պայքարելով հեթանոսական կրօններուն և փիլիսոփայական դրութեանց հետ։

Արեւելեան և արեւմտեան եկեղեցիներուն բաժանումը կը սկսի Դ. դարէն։ Բաժանման բուն պատճառը Կոստանդինի Մեծի Հռոմէական կայսրութեան մայրաքաղաքը Հռոմէ Կ. Պոլիս փոխադրելն էր։ Արեւմտեան կայսրութեան մէջ Հռոմէն զատ ուրիշ առաջնակարգ Պատրիարքութիւն չկար, Արեւելքի մէջ շատ մը առաքելական աթոռներ գոյութիւն ունէին։ Բաց ի ասկից Կոստանդին Մեծ և իր յաջորդները կ'ուզէին եկեղեցին իրենց իշխանութեան ենթարկել, և այս նպատակով ուզեցին բարձրացնել և զօրացնել Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներուն դիրքն ու ազդեցութիւնը։ Հռոմի Պատրիարքները մանաւանդ ազգերու մեծ արշաւանքէն ետքը ինքզինքնին Հռոմէական կայսրութեան ժառանգորդ համարեցին, իւրացուցին լատիներէն լեզուն և անկէ ետքը արեւմտեան եկեղեցւոյ բոլոր հայրերը սկսան լատիներէն լեզուով գրել իրենց գործերը։ Վերջնական բաժանում մը այլ եւս չէր կրնար յապաղիլ։ Յունարէնի արեւմտեան եկեղեցւոյ և լատիներէնի արեւելեան եկեղեցւոյ մէջ մտցուիլը շուտով բազմապիսի թիւրիմացութեանց և վէճերու դուռ բացաւ։ Յուստինիանոսի լատիներէն լեզուով հրատարակած օրէնքները վերջին լատիներէն յիշատակարաններն են արեւելեան Հռոմէական կայսրութեան մէջ։ Նախքան արեւելեան և արեւմտեան եկեղեցիներու բաժանման պատմութեան պարագաները յիշատակելը, Իշխան Մաքս ակնարկ մը կը նետէ քրիստոնէութեան Դ. և Ե. դարերուն վրայ, ուր ինչպէս նախորդ դարերուն արեւելեան աստուածաբանութիւնն ու գիտութիւնը կատարելապէս կ'իշխեն արեւմտեանին վրայ։ Արեւելեան եկեղեցւոյ գրկին մէջ ծնաւ ամէնէն առաջ արիոսականութիւնը։ Արիոս Աղեքսանդրիոյ աստուածաբանական դպրոցէն ելաւ և անոր վարդապետութիւնը շուտով ծաւալեցաւ ամբողջ քրիստոնէական Եկեղեցւոյ մէջ։ Արիոսականութեան դէմ մղուած պայքարին մէջ յղկուեցան յոյն Եկեղեցւոյ ամէնէն մեծ տաղանդները։ Ամէնէն առաջ Աղեքսանդրիոյ մէջ անոր դէմ ելաւ պերճախօս Աթանաս, որուն դաւանական ըմբռնումները գերիշխող դարձան. ապա Կիւրեղ Երուսաղէմացին, որուն քրիստոնէականները եզական ազդեցութիւն ունեցան ապագայ դարերուն մէջ։ Նոյն դարուն ծաղկեցան Բարսեղ Կեսարացին և Գրիգոր Նազիանզացին, որ «Աստուածաբան» յորջորջուեցաւ, ինչպէս [illegible] եղբայրը։ Դ. դարու վերջերուն ծաղկեցաւ Ս. Յովհան Ոսկեբերան, որ նախ երէց էր Անտիոք և ապա Կ. Պոլսոյ Պատրիարք դարձաւ։ Ոսկեբերանի պերճախօսութեան և գրական բեղմնաւոր գործունէութեան գրեթէ իր ժամանակակիցներէն և ո՛չ մէկը կը հաւասարի։ Անոր ժամանակակից և մրցակից էր նաեւ Եպիփան Կիպրացին։ Արիոսականութեան դէմ մղուած պայքարին մասնակցեցաւ նաեւ Ասորի Եկեղեցին իր ամէնէն նշանաւոր ներկայացուցիչներով։ Ս. Եփրեմ Եդեսացին, Իսահակ և Յակոբ Մծբնացին մեծ համբաւ հանեցին այս պայքարին մէջ։ Դ. և Ե. դարերուն մէջ ծաղկեցան նաեւ կաթոլիկ Եկեղեցւոյ առաջին մեծ հայրերը, Օգոստինոս, Յերոնիմոս, Ամբրոսիոս, որոնք սակայն իրենց հմտութեամբ չեն հասնիր արեւելեան եկեղեցական հայրերուն։ Արիոսականութեան դէմ մղուած պայքարին հետ ծաղկեցաւ նաեւ եկեղեցական պաշտամունքը։ Արիոսականներ իրենց վարդապետութիւնը կը տարածէին մեծ մասամբ եկեղեցական երգերով։ Ուղղափառ եկեղեցական հայրեր ստիպուեցան շարականներ յօրինել Արիոսական երգերուն հետ մրցելու համար։ Գրիգոր Նազիանզացի յունական եկեղեցւոյ մէջ և Ս. Եփրեմ Ասորի եկեղեցւոյ մէջ իբր շարականներու բանաստեղծ մեծ համբաւ հանեցին։ Ս. Եփրեմ իր յօրինած շարականները երգելու համար աղջիկներէն խումբեր կազմել տուաւ։ Նոյն ջանքերը ըրաւ եկեղեցական բարեկարգութեան համար, Ամբրոսիոս, արեւմտեան եկեղեցւոյ մէջ։

Եթէ ակնարկ մը ձգելու ըլլանք Հայ Եկեղեցւոյ Դ. և Ե. դարերու պատմութեան վրայ, կը տեսնենք որ մեր մէջ ալ ամէնէն մեծ մատենագիրները այդ ժամանակները ապրած են, հայ գրականութեան Ոսկեդար մը ստեղծելով և Ս. Սահակ ու Ս. Մեսրոպ հայ եկեղ. երաժշտութիւնն ու շարականները ինչպէս նաեւ ժամերգութիւնը կազմակերպած են ընդհանուր եկեղեցական ձգտումին հետեւելով։

ՏՕՔԹ. Յ. ԹՕՓՃԵԱՆ

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՍ

Սենեակի գորգերը, որոնք որչափ ալ թօթուելէն և խոզանակուելէն դարձեալ ժամանակին հետ կը կորսնցնեն իրենց թարմ գոյնը, վասն զի փոշին և զանազան աղտեղութիւններ անոնց բուրդէ խիտ հիւսկէններուն մէջ բռնուած կը մնան, կարելի է յաջողապէս մաքրել և թարմացնել սա հետեւեալ պարզ միջոցով։ [illegible] թթուակաղամբը լաւ մը քամելով (մեծկակ գորգի մը համար կէս քիլօ կաղամբ պէտք է) կտրելու և ափ մը լեցուն կաղամբի կտորուանքով մաս առ մաս շփելու է գորգը։ Կաղամբը կը սեւնայ, վասն զի գորգին բոլոր աղտեղութիւնները իր վրայ կ'առնէ, բայց գորգի գոյնն ալ բոլորովին կը թարմանայ։ Այս գործողութիւնը տարին մէկ կամ առ առաւելն երկու անգամ ընելու է։

ՈՒՍՈՒՄ ԵՒ ՈՂՈՐՄՈՒԹԻՒՆ
ԴՊՐՈՑ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Դ.

Բայց ժամ է որ ակնարկ մը նետենք, խմբովին, մեր առեւտրական և սեղանաւորական տագնապներուն, անյաջողութեանց և ձախողուածոց վրայ, և առաջնորդութիւն ընենք օգտուիլ անցեալ փորձերէն՝ որպէս զի չկրկնուին։ Այսօր, այն որ տրամադրելի դրամ ունի բարեգործութեան նուիրելիք, պէտք է որ սորված ըլլայ, գիտնայ, համոզուի թէ նիւթական ապրուստի համար աշխատողները աւելի կարեկցութեան արժանի են քան անոնք որ այդ պայքարին մէջ ծերացած, հիւանդցած, ինկած կամ անկարողացած են։ Գիտութեան յաղթանակը, ուսման արդիւնքները, առեւտրական յաջողութիւնները, ձեռնարկութեանց բախտը կը վերապահուին ամէն անոնց՝ որոնք կարողութիւն, ուժ, խելք, ուսում ունին ձեռնամուխ ըլլալու, կեանքի պայքարին դիմագրաւելու, և իրենց համայնքին օգտակար ապագայ՝ ժառանգներ ըլլալու։ Կեանքն ալ կռիւ մըն է, ինչպէս ուրիշ ամէն կռիւ։ Ապրելու համար ալ մարդ կը կարօտի միջոցներու կատարելագործութեան, ինչպէս որ պատերազմի դաշտին վրայ զրկուած ամէն ազգի բանակներուն կը տրուին վերջին կատարելագործութեամբ զէնքեր, և դաշտին վրայ վիրաւոր անկեալներուն համար, կը կազմակերպուին վերջին կատարելութեամբ դարմաններ, վիրաբուժական բոլոր նոր գիւտերով օժտեալ։ Անոնք որ կեանքի մէջ կը ծերանան, կը մաշին, կ'իյնան, անկարող կ'ըլլան կամ ուրիշներէ ետ կը մնան, պէտք է, անշուշտ, որ հոգացուին, խնամուին, դարմանուին և պաշտպանուին։ Քրիստոնէութեան և բարոյական պարտքերն են ասոնք, անշուշտ։

Պէտք չէ, սակայն, որ մարդ չափազանց զգայնականութեամբ ինքզինքը խաբէ։ Նոյն իսկ բանակներու մէջ, ուր հիւանդներն ու վէրքերը այնքան դժնդակ են, դարձեալ ամէնէն մեծ ծախքերը կ'ըլլան մարտնչողներուն համար, անոնց համար որ յաղթութեան երաշխաւորներն են, ապագային ռահվիրաներն են։ Իսկ ծախուց խիստ փոքր մաս մը կը վերապահուի անկեալներուն համար, և անոնք որ չեն կրնար քալել, յաճախ իսկ անօգնական կը թողուին, ինչպէս առօր նման մսահար և չափազանց տարօրինակ պարագաներ մէկէ աւելի դիտուեցան ճապոնական վերջին պատերազմին ատեն, ուր Լիօ-Եանկ, Բորդ-Արթուր, Մուքտէն պատկանեցան ապրելու և կռուելու կարողներուն, մինչդեռ բիւրաւորներ լքուեցան...։

Դպրոց և Հիւանդանոց, ասոնք ալ կեանքի սովորական և խաղաղիկ կռիւներուն, պայքարներուն, մրցմանց նախատեսութեամբ հիմնուած հաստատութիւններ են։ Բայց կեանքն ալ, որքան ըլլայ խաղաղիկ, որքան ըլլայ հանդարտիկ, դարձեալ գործոց ասպարէզին յատուկ կռիւներ ունի, որոնց մէջէն յաջող ելլելու համար, պէտք է որ մարդ լաւ ուսմամբ և փորձառութեամբ նետուած ըլլայ ասպարէզ։ Այդ փորձառութիւնը, այդ հմտութիւնը, այդ հարկաւոր մտային պաշարն ու ծանօթութիւնները Դպրոցներով միայն կրնանք ընդհանրացնել, դպրոցներով միայն կրնանք ամէնուն ձեռնհասութեանը մօտ բերել, դպրոցներով միայն կրնանք ամէնուն դիւրամատչելի ընել։ Դպրոցները, ճեմարանները, արհեստանոցները, որբանոցներու չափ և անոնցմէ աւելի կ'օգնեն աղքատներուն, անոնց չափ կը նպաստեն աղքատութեան բարձման գործին։ Այս կէտին վրայ բոլորովին վճռական է ֆրանսացի նշանաւոր տնտեսագէտ Գուռսէլ-Սընեօյլի կարծիքը՝ զոր կ'արտադրեմ անմիջապէս. — «Արդարեւ, ուսումը կը ձգտի հանրային օգնութեանց նպատակին, բայց դէպի հոն կը ձգտի անհունապէս աւելի ուղղակի և աւելի ազդու կերպով մը. որովհետեւ, կը յարձակի աղքատականութեան (paupérisme) դէմ, ոչ թէ անոր արտաքին նշաններուն և արդիւնքներուն դէմ, այլ անոր սկզբնական պատճառին դէմ, որ, անշուշտ, տգիտութիւնն է։ Ուսմամբ է որ պիտի բարձրանան ստորին դասակարգերը... և այս ուսումը արդար փոխարինութիւն մըն է այն ընտանեաց համար՝ որոնց վրայ կը ծանրանայ ընկերային կազմակերպութեան բեռին ամէնէն մեծ մասը։»(1)

Գ. Ժ. դը Մօլինարի, տնտեսագէտ հրապարակագիր, նոյնպէս բացորոշ կը խօսի այս մասին, առաջնութիւն տալով ուսման՝ կեանքի բոլոր միացեալ պէտքերուն վրայ. — «Նկատենք այն պէտքերը որոնց կը հասնի ուսումը, և պիտի ապահովուինք թէ կեանքի նախնական պէտքերէն զատ, չկայ բնաւ աւելի ընդհանուր եւ աւելի սաստիկ (intense) պէտք։ Ո՞ր ընտանիքի հայրն է այն — զէթ այն դասակարգերուն մէջ ուր թշուառութիւնը անծանօթացուած չէ մարդիկը — որ պատրաստ չըլլայ ամէն զոհողութիւն ընելու, աղէկ դաստիարակութեան մը բարիքը տալու համար իր զաւկը։ Ո՞ր ընտանիքի հայրն է որ կծծութիւն կ'ընէ (lésiner) երբ խնդիր է իր տղայն օժտել պիտանի ծանօթութիւններով՝ որպէս զի կարենան իրենց բնական կոչին համաձայն արուեստ մը գործել։»(2)

Ասկէ զատ, Գ. դը Մօլինարի խիստ գէշ գաղափար ունի հանրային բարեգործական հաստատութեանց վրայ. — «Կ'ուզէք, կ'ըսէ, 100,000 ֆրանքի գումար մը կտակել, շարունակելու համար ձեր բարեգործութիւնները։ Նախ, մէկդի կը թողուք հանրային անկելանոցները (hospices publics) և աղքատախնամները (bureaux de bienfaisance)։ Զանոնք մէկդի կը թողուք այն պատճառաւ որ բարեբախտութիւնն ունեցած էք քիչ մը ուսումնասիրելու տնտեսագիտութիւնը և գիտէք որ հանրային բարեգործութիւնը սուղ է և գէշ (la charité publique est chère et mauvaise). որովհետեւ գիտէք որ ձեր կտակին խոշոր մէկ մասը վարչութեան և շէնքերու ծախքերովը պիտի սպառի և թէ միւս մասը, խիստ հաւանականաբար, պիտի բաշխուի թշուառութիւնն աւելցնելու յատուկ կերպով մը՝ զայն պակասեցնելու տեղ։»(3)

Վերադառնալով Գուռսէլ-Սընեօյլի, կը գտնենք նաեւ շատ իրաւացի դիտողութիւն մը զոր ան կ'ընէ հանրային բարեգործութեամբ զբաղող անձանց վրայ, և անոնց նկատմամբ ընդհանրապէս յատուկ գաղափար մը ունենալը կը յայտնէ. «Ընդհանուրին կարծիքը դիւրութեամբ նպաստաւոր կ'ըլլայ այն անձանց նկատմամբ՝ որ իրենց արուեստ ըրած են աղքատաց օգնել, նոյն իսկ երբ ի վնաս ուրիշին ըլլայ։ Սակայն այդ անձինք ենթակայ են մարդկային բնութեան բոլոր տկարութեանցը, ընչաքաղցութեան, հպարտութեան, ուրիշներու վրայ իշխելու փափաքին. այդ անձինք այնքան աւելի շատ [illegible] որքան հանրութեան անհաւատալի ներողամտութիւնը ձեռնտու կ'ըլլայ արտաքին ուրիշ փորձութեանց, որովհետեւ այդ ներողամտութիւնը վերարկու մըն է, որ կը ծածկէ անոնց բոլոր յանցանքը։»(4)

Վերջապէս, աւելի չերկարելու համար, պիտի եզրակացնենք ըսելով թէ հայ համայնքը ո՛չ այնքան հարուստ է ինչքով և ուսումնականներով, ո՛չ այնքան շատ բեղմնաւոր և յաջող առեւտուրի շրջան մը կ'անցընէ, ո՛չ այնքան շատ ապահով է իր գործի տէր մարդոց կատարեալ խոհեմութեանը, լաւամիտ շրջահայեացութեանը, պատասխանատուութեան մասին բոլորովին գիտակցութեանը, որպէս զի մեր համայնքը — կ'ըսեմ — թեթեւաբար, սրտի պարզ զեղմամբ մը, գութի պարզ շարժմամբ մը, անմիջական համբաւ հանելու անհամբեր եսասիրութեամբ մը կարենայ, ասկէ վերջ, բաշխել իր աւելորդ դրամը, նուիրել կամ կտակել առանց երկայն և լուրջ խորհրդածութեան, առանց խրատ հարցնելու իրմէ աւելի կարողներուն, առանց նկատելու հրապարակագիրներու ուսումնասիրութիւնները՝ որոնք յաճախ հիմնուած կ'ըլլան օրուան ամէնէն կարեւոր և ամէնէն ստիպողական պէտքերուն վրայ։

Արդ, այսօր, այս վայրկեանիս, չկայ աւելի ստիպողական պէտք մը քան ուսումն ու դպրոցը։ Եթէ չանդրադառնանք և շուտով չհամոզուինք, առեւտրական աւելի մեծ ձախողուածքներ պիտի կարենային անգամ մըն ալ մեր ականջներուն հնչեցնել աղէտալի անյաջողութեանց զօյժը, աներեւակայելի անանկութիւններու բօթը, որոնց ամէնքն ալ հետեւանք պիտի ըլլային անհմտութեան, անկարողութեան, անպատասխանատուութեան և անգիտակցութեան։ Հիւանդանոցներն ալ, որբանոցներն ալ, աղքատախնամներն ալ մեծ պէտք ունին նպաստի և օգնութեան, ու անոնց պէտքերը օր օրի կ'աճին, օր ըստ օրէ աւելի դժուար կը հոգացուին։

Կը թողունք ուրեմն խնդրին լուծումը իւրաքանչիւր բարերարի դատողութեանը և զգացմանը, իւրաքանչիւր կտակարարի մտքին և սրտին, իւրաքանչիւր նուիրատուի խոհեմութեանը կամ [illegible]։ Միայն կը յիշեցնենք թէ նորահաս պատանիներու համար դրամական և առեւտրական ասպարէզները երթալով կը կը դժուարանան՝ մրցումը աւելի սաստկանալով, այնպէս որ այժմ առատաձեռն և բարեգործ անձերէ կը խնդրուի որ աւելի գիտակցութեամբ շարժեն իրենց մատերը՝ քան բնազդով, աւելի օգտակարօրէն բաշխեն իրենց ողորմութիւնները՝ քան բարեգործներու յատուկ դասական դարձած շարժուձեւով, քան գթասիրտ երեւալու հիւանդագին ցանկութեամբ։

Այն ատեն, իւրաքանչիւր ոք լաւագոյն գաղափար կազմած կ'ըլլայ իր պարտականութեանցը վրայ և աւելի գիտակցութեամբ գործադրած կ'ըլլայ անոնց հետեւանքն եղող բարեգործութիւններն ու ողորմութիւնները։

ԳՐԻԳՈՐ ՄԱԼԽԱՍ

ՎԵՐՋ

ՋՈՒԹԱԿ ԵՒ ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐՆԵՐ

Ջութակը «նուագարաններու թագուհին» անուանուած է. և իրաւ է։ Ամէն անգամ որ պատեհութիւն ունենանք ունկնդրել այդ նուրբ ու վսեմ գործիքին, սքանչացման, հիացման և յարգանքի զգացումներով կը վերաբերուինք անոր, մինչդեռ ի տես դաշնակին, ժամանակիս երաժշտական ամէն նորութիւնները իր վրայ կեդրոնացնող այդ հաստատամարմին ու թիկնեղ գործիքին առջեւ չենք զգար միեւնոյն զգացումները։ Ջութակը է և պիտի մնայ միշտ մեզի համար իբր մարդկային բարձր էակ մը, անձնաւորութիւն մը, որ հոգի ունի, որ ձայն ունի, կը խօսի և կ'արտայայտէ, կ'ազդէ, կ'ողբայ, կը ցաւի և կը ցնծայ։ Ասոր համար է որ ջութակը և իր պատմութիւնը խորհրդաւոր և ինքնայատուկ հրապոյրով մը շրջապատուած են։ Իտալացի ծերունին Անթոնիօ Ստրատիվարիուս, ջութակի մեծանուն կերտիչը (1644—1737) Իտալիոյ Քրէմոնայ քաղաքը իր գործատեղիին մէջ երբեք մտքէ անցուցած չէր թէ օր պիտի գայ որ իր շինած ջութակները այսչափ պիտի փնտռուէին, և մեծաքանակ դրամներու վճարմամբ ձեռք բերուելիք հնութեանց կարգը պիտի անցնին։ Հայր Անթոնիօ իր շինած ջութակները մանուր զարդերով չէր գեղեցկացներ, բայց գոհ կ'ըլլար եթէ 80 ֆրանք վճարէին իր շինած ամէն մէկ ջութակին։ Այսպէս՝ լուիկ մնջիկ աշխատելով, ամբողջ իր կեանքին մէջ 7000 ջութակ շինած է։ Այսօր Ստրատիվարիուսի շինած անվթար մէկ ջութակին 4-5000 ֆրանք վճարող պատրաստ է միշտ։ 1878ին նոյն վարպետին շինած մէկ ջութակը, որ իբր անկարեւոր ինչ աճուրդի դրուած էր, 16 հազար շիլինի գինով ծախուեցաւ Լոնտոնի մէջ։ Միեւնոյն տարին 1709 թուականը կրող դարձեալ Ստրատիվարիուսի մէկ ջութակը 22,100 ֆրանք գինով ծախուեցաւ Բարիզի Տրուօ օթէլին մէջ։ Տասը տարի ետքը, դարձեալ Քրէմոնայի գործարանէն ջութակ մը, Լոնտոնի մէջ աճուրդի դրուելով իբրեւ Վիլհէմի ջութակ, Նորֆոլքշայրցի մը 40,000 շիլինի ծախու առաւ զայն։ Վճարուած այս մեծաքանակ դրամներուն նայելով, մարդ իրաւունք կուտայ անգլիացի ծանօթ ջութակահար և ձայնագիր Տօքթ. Թ. Ֆիփսընի որ «Քրէմոնեան-յիմարութիւն» անուանած է այդ գումարները վճարող անձերու արարքը։ Տարակոյս չկայ թէ ջութակներուն մէջ շատ կեղծեր կան որոնք ամենուրեք իբր Քրէմոնեան ջութակ կը ծախուին։ Արդէն շատ դժուար է բուն Քրէմոնեան ջութակ մը որոշել լաւ շինուած կեղծերէն։ Ֆիփսըն կը գրէ թէ անգամ մը երեք արհեստագէտներ չէին կրցած իրենց մէջ համաձայնիլ իբր բուն Կուարներիուս (Քրէմոնայի մէջ վարպետ ջութակակերտի մը անունն է) ցուցուած ջութակի մը վրայ, և երեքն ալ տարբեր կարծիքներ կը յայտնէին։ Արդէն ատոր առեւտուրով զբաղողն ալ վստահելի ճանաչողութիւն մը չունի, և գիներն ալ որոշ պատճառի մը վրայ հիմնուած չեն։ Ժամանակ մը ամէն ջութակ որ անոր հնարիչին ստորագրութիւնը կրէր, մեծ գին կ'ունենար. ժամանակ մըն ալ կասկածելով այդ ստորագրութեան ճշդութենէն — և շատ իրաւամբ — միայն ջութակին ձայնին համեմատ գին կը տրուէր։ Բայց այս պարագային մէջ ալ կարելի չէ վստահօրէն վճռել։ Արդարեւ բուն Ստրատիվարիուս ջութակի մը ձայնը անհամեմատ կերպով ջինջ, դրաւիչ կերպով քաղցրալուր և միանգամայն զօրաւոր է, և իր շինուածքն ալ այն աստիճան համաչափութեամբ պատրաստուած է, որ [illegible] մէկ լարէն միւսին վրայ անցած ատեն ամենադոյզն [illegible] մը իսկ [illegible] չի գար։ Բայց ուրիշ հին վարպետներու գործեր ալ կան զոր Քրէմոնեան լաւագոյն ջութակներէն կարելի չէ տարբերել. օրինակի համար, Դիրոլցի Սեպաստիան Քլօցի, կամ մանաւանդ Շդայների շինած ջութակները, որոնք այն աստիճան յարգի էին որ Կարլ Զ.-ի ախոռապետը՝ կոմս Դրաուդմանսդորֆ Շդայների մէկ ջութակին 70 ոսկի վճարելով միանգամայն յանձն առած էր ամէն օրուան կէս օրի ճաշին համար 100 կուլտէնի ամսական մը վճարել, տարին ձեռք մը նոր զգեստ եւ զանազան նուէրներ տալ անոր, որչափ ատեն որ ապրէր վարպետը։ Ասկէ զատ, պէտք է գիտնալ նաեւ թէ այժմու ջութակներուն մէջ [illegible] կան, որոնց ձայնը տարբերել կարելի չէ հին օրերու ջութակներուն ձայներէն։ Մանաւանդ երբ փորձ արուեստագէտ մը տարիներով գործածելով չտեսնակաբար բարւոքէ զայն։ Այսպէս, Շառլ Տանքլա նշանաւոր ջութակահարը Բարիզի կան գործարանէն ջութակ մը չորանակ գործածելով, և խնամելով բարւոքած էր։ Օրին մէկը Ստրատիվարիուսի բուն ջութակ մը փոխ առաւ իրեն, զոր 10 օրէն ետ վերադարձնելով իր հին ջութակը ձեռք առաւ վերստին և լաւագոյն համարեց անով վարժել իր դժուարին կտորները։ Արուեստագէտներն ընդհանրապէս տարբեր եղանակներով կը գործածեն իրենց գործիքները։ Ոմանք չորանակ կը փոխեն և մինչ նորերը կը փորձեն, ոմանք ալ իրենց գործածածը բնաւ չեն փոխեր և պէտք եղած ատեն զանոնք բարւոքելու գաղտնիքը կամ եղանակը գիտեն։ Ֆիպսըն այս վերջին եղանակը լաւագոյն համարած էր։ Ան ալ իր հօրմէն Ստրատիվարիուսի Թանկագին ջութակ մը նուէր առած էր, բայց այս պատահմամբ ջութակին ներքին կողմին մէջ արձանագրութիւն մը գտաւ, ուրկէ կ'երեւէր թէ Երֆուրդցի վարպետի մը գործն էր այդ, 1786ին շինուած, «Ստրատիվարիուսի տիպարին յար և նման»։ Վիէօթան մինչև իր ջութակը կը փոխէր և ամէն անգամ Թանկագին մը կ'ընտրէր։ Բաւական երկար ատեն Ստորինիի գեղեցիկ ջութակ մը գործածելէ ետքը, մեծաքանակ դրամով Կուարներիուսի ջութակ մը ծախու առաւ։ Վիէօթան նախասիրութիւն մը ունէր ջութակներ բարւոքելու։ Ֆիպսըն անգամ մը անոր ներկայութեան ջութակ զարկաւ։ Վիէօթան հարցուց թէ դժուարութիւն չէ՞ր քաշեր ջութակին վրայ ամբողջ ձայներ յառաջ բերելու ատեն. և երբ Ֆիպսըն հաստատական պատասխանեց, Վիէօթան իրեն հետ առաւ ջութակը և 14 օր ետքը երիտասարդ արուեստագէտին վերադարձուց զայն հիմնովին բարւոքած վիճակի մէջ։ Օլ Պուլ, Նորվէկեացի վիրթիօզը իր մօր եղբօրմէն ընդունած աննշան ջութակովը սկսած է զարնել։ Աւելի փորձէ ինք չինել ջութակ մը բայց չյաջողելով Կուարներիուսի ջութակ մը ծախու առաւ, և վերջապէս սկսաւ Ամաթի եղբարց գործարանին արտադրութիւններէն ջութակի մը վրայ զարնել, որ գեղեցկագոյն մէկ ձեռագործն էր այդ վարպետին։ Բականինի իտալական հարուստ ֆրանսացի արուեստասէրէ մը ծիւղէբէ Անդոնիօ Կուարներիուսի ջութակ մը նուէր ընդունեց, որ շատ լաւ յարմարեցաւ իր ձեռքին, թէպէտ անոր ձայնին մէջ տեսակ մը ռնգականութիւն կար, ինչ որ Ամաթի ջութակներն ալ ունէին։ Միայն Ստրադիվարիուսի ջութակները զերծ են այսպիսի թերութենէ մը։ Բայց ձայնին որակութիւնը ջութակին հինցալովը չի փոխուիր կամ չի բարւոքիր, վասն զի այդ որակութիւնը ջութակին ձեւէն և անոր զանազան տեղերուն ամրութենէն կախում ունի։

---

(1) Traité D'Economie Politique, Հատ. Բ. էջ 311։

(2) Questions D'Economie Politique. Հատ. Բ. էջ 323։

(3) Նոյն, էջ 347։

(4) Traité D'Ec. Pol. Հատ. Բ. էջ 308։

Մինչև այն ատեն միայն Ամաթի և Ստրադիվարիուս ջութակները իբրև դասական ճանչցուած էին։ Բայց երբ հասարակութեան մէջ լուր տարածուեցաւ թէ Կուարներիուս-ջութակի վրայ կը զարնէր Բականինի, անոր յանկարծ Կուարներիուս ջութակներուն յարգն ու գինը բարձրացաւ և ամենուրեք փնտռուեցաւ անոնք։ Կուարներիուս ջութակները Նորոյթի կարգ անցան և հրապարակին վրայ յանկարծ նոյն անձին ջութակներէն շատեր ծախուեցան 14,000 ֆրանք գինով, բայց անոնք ամէնքն ալ Կուարներիուսի չինած ջութակներուն կեղծերն էին։ Բոլոր ջութակներուն մէջ ամէնէն զարմանալին է համբաւաւոր Վիօդդի ջութակը։ Այս վիրտիօզը օր մը բարեկամի մը հետ Բարիզի փողոցներէն անցած ատեն, լսեց նուագարան մը, որ կէս մը ջութակի կէս մը քլառնէդի կը նմանէր, բայց հանած ձայնը ատենց ձայներէն տարբեր էր. տեսան որ կոյր մը անգէչ ջութակ մը կը զարնէր, զոր անագի ձուլարանի մը մէջ աշխատող իր մէկ ազգականին չինել տուած էր, կանոնաւոր ջութակ մը ծախու առնելու համար պէտք եղած դրամը չունենալուն համար։ Վիօդդի ուզեց 20 ֆրանք վճարելով ծախու առնել այդ հազուագիւտ ջութակը և սկսաւ փորձի համար մէկ քանի կտոր զարնել անոր վրայ։ ունկնդիրներու բազմութիւն մը անմիջապէս շրջապատեց զինքը, որուն մէջէն շատեր ողորմութիւն տուին կոյրին։ Բայց կոյրը շատ զարմացաւ. չէր գիտեր թէ իր այդ ջութակը շատ լաւ բան մըն էր, և այնչափ ողջախի մեծաքանակ մըն էր այս իրեն համար որ քաւեց հանեց և աւելին տուաւ։

«Ջութակին գաղտնեաց» վրայ շատ բան գրուած և ըսուած ըլլալով հանդերձ, շատեր նոր թուղթակցութիւններ կ'ընեն այդ գաղտնիքին վրայ։ Սակայն Ստրադիվարիուսի ջութակաշինութեան եղանակը գտնողները այն գիրը կը խաղան, ինչ գիր որ կը խաղան «մշտնջենական շարժումը» գտնողները։ Կրնայ ըլլալ սակայն որ ոչ թէ մէկ այլ բազում գաղտնիքներ կան, քանի որ Բրէժիոյի վարպետը՝ Ստրադիվարիուս, և Դիրոլցի վարպետը՝ Շդայներ ջութակին իւրաքանչիւր մասերը գիտական ամենամեծ կատարելութեամբ կը պատրաստէին։ Բայց զարմանալի է որ ջութակ մը էական գեղեցկութիւնը, անոր ձայնին գրաւիչ յատկութիւնը կախում ունին փոքրիկ, կարծր և շատ թեթեւ ու լաւ չորցած եղեւնի փայտի կտորէ մը, որ երբ ջութակը պատրաստուի, լարակալին ճիշդ ոտքին տակ, և ջութակին վերին ու ստորին կողմերուն միջեւ կը դրուի։ Ֆրանսացիք «Ջութակին հոգին» կ'անուանեն այս փոքրիկ փայտի կտորը, որ եթէ պակսի՝ ջութակին ձայնը շատ տկար կ'ելլէ և ո՛չ գրաւիչ յատկութիւն մը կ'ունենայ։ Ուստի զարմանալու չէ որ Սրոքէ մինչեւ մեր նոր հեղինակները ամենամեծ ուշադրութիւն կ'ընծայեն այդ առարկային, և շատ իրաւամբ։ Ֆիպսըն մանաւանդ բազմամեայ փորձառութեան բերմամբ կը կարծէ թէ կարող է այդ փայտիկին դիրքին համար որոշ կանոններ տալ։ Մեզ հետաքրքրող կէտն այն է որ այդ դիրքը մէկ կամ ամէն անգամուն համար ցուցնել կարելի չէ, այլ ջութակին յատկութեանց համեմատ կը փոխուի անոր տեղը. և այդ տեղին փոփոխութեամբ է որ կարելի կ'ըլլայ բարւոքել գործարանէն ելած ատեն ձայնի Թերութիւն ունեցող ջութակ մը։ Բայց ջութակին ընդհանուր որակութիւնը աննշան մանրամասնութիւններէ կախում ունի։ Ճղօտի համբաւաւոր կերտիչ ծերունի Դուրդ (ֆրանսացի) ծունկին վրայ դնելով կը կտրէր այն ճղօտը որուն չէր հաւնէր, և որ իր փառասիրութիւնը չէր գոհացներ. ասոր համար է որ Դուրդի շինած մէկ ճղօտին 500 ֆրանքէն աւելի կը վճարեն այսօր, վասն զի Դուրդ որդէն իր աշխատութիւնները շատ սուղ կը ծախէր։ Ինչ որ՝ արդի ջութակաշինութիւնը, մանաւանդ ճղօտի պատրաստութիւնը շատ զարգացած ըլլալով հանդերձ շատ դժուար է հայթէ լաւ ջութակ մը ձեռք ձգել։ Լարերուն պատրաստութիւնն ալ մեծապէս զարգացած է։ Վերջացնելէ առաջ պէտք է յիշել սա՛ ճշմարտութիւնը թէ ջութակը, իբրև ամբողջութեան, անկարելի է, ուրիշ առարկաներու պէս, գործարանի մը մէջ միահաղոյն պատրաստել և Բրէժիոյի ու Դիրոլի ջութակի գործարաններուն արհեստական բազմաթիւ գաղտնիքներուն ամենամեծ գաղտնիքը այն է որ Ստրադիվարիուս եւ Շդայներ իրենք անձամբ կը շինէին իւրաքանչիւր ջութակ։

ԹԱՐԳՄԱՆ

"ՍԻՆԿԷՐ"Ի

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ 5ՐԴ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տարակոյս չկայ թէ Սինկէրի աշխարհահռչակ մեքենաները Ընկերութիւնը՝ թէ՛ տնտեսական և թէ ընկերական ու բարոյական երրեակ տեսակէտով մեծ ծառայութիւններ մատուցած է և կը չարունակէ մատուցանել ընդհանուր մարդկութեան, միլիոնաւոր աղքատ անհատներու ապրուստ բարերար եղանակ մը հայթայթելով, և միջին ու բարձր դասակարգի վերաբերող անձերու ալ գեղարուեստական հաճոյքի անսպառ աղբիւր մը ստեղծելով։

Թերթիս ընթերցողները չեն ներեր անշուշտ, միտմէ թաւել այն բիւրաւոր օգուտները, զոր չնորհիւ Սինկէրի կարի մեքենաներու, հինգ աշխարհներու բազմաթիւ և բազմալեզու ազգերը վայելած են ցարդ և պիտի վայելեն ապագային. բաւական է մեր այս տողերուն ստուգութիւնը հաստատելու և այս մասին խորին համոզում մը գոյացնելու համար, այցելել Բերայի Սինկէր Ընկերութեան հոյակապ շէնքը, որուն սրահներուն մէջ այս անգամ գեղարուեստական հինգերորդ ցուցահանդէս մը կազմակերպուած է։ Մայրաքաղաքիս մէջ նոյն իսկ անթիւ են այն ընտանիքները որոնք Սինկէրի ար[illegible]ութիւններով իրենց [illegible]բուստը կը հայթայթեն, ամէն տեսակ ճաշակի յարմար զանազան զգեստներ կը պատրաստեն, միանգամայն գեղարուեստական հիանալի գործեր արտադրելով։

Թո՛ղ ներուի մեզ առաջնորդել մեր ընթերցողները վերոյիշեալ ցուցահանդէսին ճոխ և զարդարուն սրահները, մեզ հետ հիացմամբ դիտելու Պիզմարքի մը լուրջ դէմքը այնպիսի բնականութեամբ ու նրբութեամբ մը զոր հազիւ թէ կրնայ արտադրել նկարչին վրձինը, անոր քով ժպտող աղջիկ մը և կամ ջրաղացի գեղջկական տեսարան մը, ու վերջապէս բազմազան պատկերներ բնական գոյներով պատկերացուած, մին միւսէն աւելի չքեղ ու գերազանց։

Շատեր կը կարծեն որ Սինկէրի կարի մեքենաներով փոքր դիմապատկերներ կամ պարզ տեսարաններ միայն կարելի է ներկայացնել. բայց ո՜վ չհիանար, տեսնելով ծովային տեսարան մը ուր լուսնի ճառագայթներուն նրբերանգ ցոլացումները իսկ մարմնացած են ամենաբնական հաւատարմութեամբ։

Հիանալի են մանաւանդ ճարոնական ճաշակով հիւսուած ծաղկազարդ գարունն ու պղտոր ամառը ներկայացնող երկու աղջիկներու պատկերներ, ինչպէս նաև լուսազարդ երկնքի կամարին տակ փայլող Պոմպէյի աւերակներուն չքնաղ տեսարանները, և արգիլներու ու սիրահարներու կարգ մը պատկերներ, ամէնքն ալ գոյներու կատարեալ նրբութեամբ ու փայլունութեամբ։

Այս եզական ցուցահանդէսին մէջ ցոյց տրուած առարկաները կը պատկերացնեն մարդկութեան հնագոյն ժամանակներէն մինչեւ այժմ ունեցած ասեղնագործական բոլոր ոճերն ու յարդարանքները. հո՛ն կը տեսնէք եգիպտական, պարսկական, պալատական, չինական, ճարոնական, յունական և այլ համայն նոր ազգերու բազմազան ճաշակներով արտադրութիւններ, ասեղնագործութեան բոլոր ճիւղերուն վերաբերեալ նմանողութիւններ, Ֆանթեզիներ, մօզայիքներ, հոլանտական, մալթէզեան, տալմացեան ու ֆրանսական ոճով ճոխ հիւսուածքներ, անգլիական նաւը ոճով չինուած մանկական յարդարանքներ, օրօրոցի զարդեր, Ալանսօնի սբիցներ, ռեկէթիլ և ռեկէհուռ հիւսուածքներ, fouրbիմներ, մօրիֆ-ֆուբէներով պլուզներ, եայլն, եայլն։

Վերջապէս ջերմօրէն կը յանձնարարենք մեր ընթերցողներուն՝ անձամբ այցելել յիշեալ գեղարուեստական ցուցահանդէսը, գաղափար մը կազմելով հիանալու համար այդ գերազանց ու չքնաղ արտադրութիւններուն վրայ։

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեծ Նոր գիւղի և համայն չրջականներու Արեւելքի նոր ընդհանուր գործակալն է Մօրտիրոս էֆ. Ռահանեան, որուն կրնան դիմել Արեւելքի բաժանորդագրուել փափաքողները։

ԶՈՒԱՐԹ ԺԱՄԵՐ

Դրամօժիտ եւ սէր

Ամբակում, որ դրոց աշակերտ է և քիչ մըն ալ դրամի տէր, վերջապէս կը յաջողի իր հետապնդած աղջկան հետ նշանուիլ։

—Ա՜հ, հոգիիս հատորը, չես գիտեր ո՛րքան կը սիրեմ քեզ, կ'ըսէ Ամբակում, իր նշանածին մօտենալով երկչոտութեամբ և ծիծաղկոտ ձեւերով։

—Ա՜հ, իրա՞ւ կ'ըսես։ Երբ հայրս 50 ոսկի դրամօժիտ կուտար, առանց խօսք մը չլսեցի բերնէդ. բայց հիմա որ դրամօժիտին գումարը 200 ոսկիի բարձրացաւ, սէրդ ալ տասնապատկուա՞ւ նոյն համեմատութեամբ, կը պատասխանէ աղջիկը հեգնութեամբ։

Սպասուհին եւ դեղագործը

Սպասուհի մը դեղարան մտնելով դեղագիր մը կը ներկայացնէ։ Դեղագործը մեծ ուշադրութեամբ կը կլլէ դեղը, որ սոսկալի թոյն մըն էր և դեղաջուրի մը մէջ պիտի դրուէր։

—Այդչափ բարակին մի՛ նայիք, այդ դեղը օրիորդին մը համար է, կ'ըսէ սպասուհին միամտութեամբ։

Դիմով ծառան

— Բայց Թչուառակա՛ն, ինչ պիտի ընես, երբ գինով վիճակի մէջ փողոցը գտնեն քեզ, կ'ըսէ տէրը։

— Ո՛հ, հոգ մի՛ ըրէք, ձեր այցեքարտը վրաս կը կրեմ միշտ, կը պատասխանէ ծառան պաղարիւնութեամբ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

Նիւ-Եորքէն կիրակի օրուան Թուականով Բարիզի Թերթի մը Թղթակիցը սա հեռագիրը ուղղած է.

Տասը տարի առաջ աշխարհ զարմանքով և Անգլիա ալ զայրոյթով իմացաւ Մայնի արկածը, որով ամերիկեան 260 նաւազներ խեղդուեցան Հավանայի նաւահանգիստին մէջ։ Մ. Նահանգաց նաւատորմը, այդ Թուականէն ի վեր, հրաշալի յառաջդիմութիւններ կատարեց, քանի որ անոնց նաւային տարողութիւնը 118,826 Թոնոյէն բարձրացաւ 563,591 Թոնոյի և նաւազներուն Թիւն ալ 15,000էն 40,000ի, քանի որ Անգլիոյ նաւային դաշնակցութիւնը աշխարհի նաւատորմին երկրորդ կարգը կուտայ ամերիկեան նաւատորմին, ըսելով որ անոր նոր ձեւ 41 մարտանաւերը 411 Թնդանօթ ունին, ֆրանսական 44 մարտանաւեր՝ 365, 34 գերմանական՝ 333 և 28 ճարոնական՝ 291, քանի որ Ուաշինկդընի ծովային նախարարութեան մէկ պաշտօնական զեկուցումը, զոր աչքի առջեւ ունիմ, կ'ըսէ Թէ նաւատորմին ծախսերուն համար իւրաքանչիւր Ամերիկացիի ինկած բաժինը հաւասար է իւրաքանչիւր Անգլիացիի բաժնին կէսին և Թէ այդ բաժինը տարեկան 6 ֆր. 50 է ամէն մէկ բնակիչի համար։ Այսու հանդերձ պէտք է հաւատալ որ ամերիկեան նաւատորմը դեռ բաւական զօրաւոր չի նկատուիր Ամերիկայի համար, քանի որ հիմա կը ծանուցուի Թէ նոր ջանքեր պիտի ըլլան։ Նաւային շինութեանց ծրագիրը մեծապէս պիտի աւելցուի, փութացուցուի և զօրացուցուի։ Նոյն ինքն Նախագահ Պ. Ռուզվէլդ է որ այդ շարժման գլուխը կը գտնուի։ Անցեալ օր յայտարարեց Թէ մարտանաւերը բուն իսկ պատերազմէն նուազ սուղ կ'ըլլան։ Մտերմական ճաշի մը պահուն Պ. Ռուզվէլդ, Ճարոնի հետ եղած դժուարութեանց վրայ խօսելով, պատրաստաբանութիւն մը ըրաւ և ըսաւ. — «Կամաց խօսինք և խոշոր գաւազան մը ունենանք ձեռքերնիս»։ Արդ, այն գաւազանը զոր Ամերիկա ալ ձեռքին մէջ բռնած է հիմա Խաղաղականի ծովերը, նախագահին ուզածին չափ խոշոր չէ։ Միւս կողմէ, երէկ, պատերազմական Նախարար Պ. Դաֆդի կողմէ բարեկամի մը հաղորդուած Թուանշաններուն նայելով, Բանամայի ջրանցքին չինութիւնը 1915էն առաջ պիտի չկրնայ աւարտիլ։ Ուստի բան մը պիտի չխնայուի՝ նաւատորմին տալու կարելի բոլոր զօրութիւնը և իրմէ սպասուած ծառայութիւնները կատարելու կարող վիճակի մէջ դնելու համար զայն։ Ամէնէն նշանակալից իրողութիւնը այն է Թէ կառավարութեան մտադրութիւնները բոլորովին կը համապատասխանեն ամբողջ Մ. Նահանգաց փափաքներուն։ Ամերիկեան ժողովուրդը աշխարհիս ամէնէն խաղաղասէր ժողովուրդներէն մէկն է, սակայն ի հարկին մեծապէս կը պաշտպանէ իր պատիւը և իրաւունքները։ Հոս դեռ հանդիպեցայ պատերազմ քարոզողի մը ոչ ալ խաղաղութեան ջատագովներու։ Ըստ ինքեան Ամերիկացիներու զօրութիւնը կազմողը ոչ միայն անոնց ազգային գործունէութիւնը և տնտեսական կարողութիւնն է, այլ սա իրողութիւնը թէ Ֆրանսացիներուն ունեցած Ժօրէսին պէս ընկերվարական երեսփոխան մը չունին իրենց մէջ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Քաղաքական ու ելմտական գործերու հետ գերման անձնաւորութիւն մը յայտարարութիւնը ըրած է ֆրանսական թերթի մը Թղթակցին, որ օր մը առաջ այդ մասին ուրիշ տեսակցութիւն մը ունեցած էր (տե՛ս Արեւելքի երէկուան թիւը)։

«Կարդացի առջի օրը ձեզի եղած յայտարարութիւնները։ Ձեր տեղեկատուին համակարծիք չեմ։ Գերմանիոյ ելմտական կացութիւնը անոր ըսածին չափ փայլուն չէ։ Թող տանք այս անգամ որ Թուանշանները խօսին. բաւական պերճախօս են։ Գերմանիոյ հանրային պարտքը 5,03 միլիոն 750,000 ֆր. է և այդ գումարին տոկոսը 183,750,000 ֆր.ի կը հասնի։ Նախարարութեան տեղեկագրին նայելով, 1907 տարուան բացը 155 միլիոն ֆր. է։ «Նախարարութեան տեղեկագրին նայելով» ըսի, վասն զի Գերմանիոյ բացը իրապէս ատկէ շատ աւելի է։ Պէտք է, արդարեւ, 75էն 87 միլիոն աւելցնել պաշտօնատարներու ամսաթոշակին բարւոքմանը և 62,800,000 երկաթուղիներու և գաղթավայրերու համար։ Գումարեցէք այդ Թուանշանները և պիտի տեսնէք Թէ նախապէս հաղորդուած Թուանշաններէն շատ հեռու ենք։ Ցայտնի իրողութիւն մըն է որ Գերմանիա նոյն իսկ իր պարտքերուն տոկոսները հատուցանելու համար պէտք եղած դրամը չունի։ Ասկէ զատ — և նախարարութիւնը չի յայտներ — բացը մինչ ու կ'աւելնայ և այդպէս ալ պիտի շարունակէ անընդհատ։ Օրինակի համար շաքարի տուրքը 17 ֆր. 50էն 12 ֆր. 50ի իջաւ, ուրկէ տարեկան 43 միլիոն ֆր.ի նոր բաց մը առաջ եկած է։ Չմոռնանք նաեւ թէ հիմա վերջին փոխառութեան 50-62 միլիոնը դեռ հաստուած չէ։ Անշուշտ հարկ պիտի ըլլայ նոր փոխառութիւն մը կնքել՝ երկաթուղիներու, գաղթավայրերու և նաւատորմին համար։ Պանքայի որ և է պաշտօնեայ կրնայ հաստատել միջազգային սեղանաւորական հրապարակին վրայ ճնշող բեռները։ Կեդրոնի կուսակցութիւնը ամէնէն աւելի դժգոհ է իրաց այս կացութենէն. շատ վնասակար կը նկատէ Գերմանիոյ համար. անոր պատճառ կը համարի ֆոն Պիւլով իշխանը։ Արդարեւ ան էր որ իր վարանումով և հոգածու չըլլալովը առաջ բերաւ այդ կացութիւնը, որ մեծապէս պիտի վնասէ Գերմանիոյ ազդեցութեանը օտար երկիրներու մէջ։ Պէտք է նոր տուրքեր հաստատել. ո՞ւրկէ առնելու է։ Պարոն ֆոն Շդէնկըլ հրաժարեցաւ։ Ոչ ոք կ'ուզէ անոր յաջորդել. նոյն իսկ ֆոն Պիւլով իշխանին բարեկամները սկսած են վարանիլ։ Արդարեւ տեսէք ազատական կուսակցութենէն Պ. Լէմանը, որ Վէյմարի մեծ դքսութեան Երեսփ. Ժողովին մէջ ճառ մը խօսելով ըսաւ.— «Ֆոն Պիւլով իշխանին ելմտական քաղաքականութիւնը անանկութեան քաղաքականութիւն է»։ Այդ է ճշմարտութեան պարզ արտայայտութիւնը։ Քանի որ պարտքերու տոկոսները չեն կրնար վճարուիլ, ուրիշ կերպ ինչպէս կարելի է ըսել։ Եւ սակայն ելմտական բարենորոգումը մինչեւ այսուն յետաձգուած է։ Ընդհանուր մտահոգութիւնը օրէ օր կ'աւելնայ։ Ինչպէս գուցէ լսէք է այդ բացը որ նաւատորմին ելմտացոյցին յաւելուածովը պիտի խոշորնայ, յաւելուած մը որ տարեկան 100 միլիոն ֆր. կը հաշուուի։ Ուրեմն հարկ պիտի ըլլայ արձանագրուած տուրքերը աւելցընել՝ այսինքն մարդահամարի ատմարներուն մէջ արձանագրուած իւրաքանչիւր անձ պարտաւոր պիտի ըլլայ 1 ֆր. 50 վճարել, փոխանակ 50 սանդիմի զոր հիմա կը վճարէ։ Նոր տուրքերու մասին ալ կը խօսուի՝ ալքոլի մենավաճառ և ծխախոտի ու սիկարի վրայ տուրք։ Կ'ուզուի [illegible] ժառանգութեան տուրքերը աւելցնել՝ այն եղանակով որ նոյն իսկ երկրորդ ու երրորդ աստիճանի տղաք ու ժառանգորդները ծանր տուրքերու ենթարկուին։ Նախարարական ստուար մեծամասնութեան մէջ ալ, ինչպէս գիտէք, այդ ծրագիրներուն նկատմամբ համաձայնութիւն չի տիրեր։ Ուրեմն կացութեան կարգադրութիւնը դժուար է, վասն զի նոյն իսկ Խորհրդարանը եթէ համակարծիք ըլլայ նոր տուրքերուն, Գերմանիոյ դաշնակցային Պետութիւնները պիտի վարանին զայն ընդունելու։ Ասկէ առաջ այդ Պետութեանց նախարարները գումարում մը ունեցան Պերլինի մէջ։ Ատոր արդիւնքը յայտնի չէ, սակայն պաշտօնական լռութենէն կարելի է հետեւցնել թէ Բրուսիոյ կառավարութեան համար հաճելի բան մը չկար։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, երկուշաբթի օրը, վիճաբանութիւն կատարուեցաւ Մայրագոյն Արեւելքի և Աֆղանիստանի, Թիպէթի ու Պարսկաստանի մասին Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ կնքուած պայմանագրութեան վրայ։ Եղած քննադատութեանց պատասխանելով արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ յայտարարեց թէ առանց այդ համաձայնութեան հիմա Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ մինչեւ մէկ աստիճան յարաբերութեանց ձգտում մը տեղի պիտի ունենար Պարսկաստանի մասին։ Սըր Էտուարտ Կրէյ յարեց.— «Բրիտանական կառավարութիւնը կը յուսայ որ այդ համաձայնութեան կնքումովը աւելի վստահալից յարաբերութիւններ հաստատուին երկու երկիրներուն միջեւ վերոյիշեալ կէտերու մասին։ Անգլիա բան մը չզիջեց ո՛չ Աֆղանիստանի եւ ոչ ալ Թիպէթի մէջ։ Պարսկաստանի մէջ Անգլիա հրաժարեցաւ օգտուելէ տնտեսական խիստ անորոշ պաշտպանականութիւններէ։»

ԱՏԱԼՊԵՐԴ ԻՇԽԱՆԸ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Վիլհէլմ կայսեր երկրորդ որդին՝ Ատալպերդ իշխանը երկուշաբթի առտու Բարիզ ժամանեց՝ հիւսիսային կայարանը։ Նախաճաշէ մը ետքը Էնվալիտ գնաց, հօն Նաբոլէոնի գերեզմանին պահպանին առաջնորդութեամբը գեղարուեստական դամբարանին շրջանը կատարեց. բաւական ատեն կեցաւ բրոնզէ դրան առջեւ, որ ձուլուած է Աուսդէրլիցի պատերազմէն գրաւուած Թնդանօթներով։ Այդ այցելութեան միջոցին իշխանին հետեւորդները հոն մէկ քանի քայլ հեռու կը գտնուէին։ Իշխանը, դեսպանատան մէջ ճաշելէ ետքը, պտոյտ մը կատարեց Բարիզի մէջ. իրիկունը օթէլ վերադարձաւ՝ մեկնելու պատրաստութիւնները տեսնելու։ Ինչպէս յայտնի է Վիկօ, (Սպանիա) կ'երթայ հոն խարսխող գերման նաւատորմը։ Այդ միջոցին Մաթէնի խմբագիրներէն մէկը Ատալպերդ իշխանին ներկայանալով, ուզեց իշխանին տպաւորութիւնները իմանալ Բարիզի տեսած այցելութեանը վրայ։ Ատալպերդ իշխանը պատասխանեց.

«Ամիս մը և մնացի մը մէջէն տեսայ Բարիզը, և կարճ միջոցի մը մէջ։ Ինձ երեւցաւ իբրեւ այն անբաղդատելի ու յանկուցիչ քաղաքը, որուն վրայ ամէն ոք կը խօսի։ Աւելի ի՛նչ կրնամ ըսել։ Աւելի երկար այցելութիւն մը ըրած ըլլալու էի։»

Խմբագիրը խնդրեց վայրկենական լուսանկարը առնել իշխանին, որ հաւանեցաւ՝ մեծ բարեյօժարութեամբ։ Երբ լուսանկարը առնուեցաւ, իշխանը ըսաւ ժպտելով.— «Ձեր լրագիրը գոհ եղաւ։ Դուք ձեր հաշիւը կարգադրեցիք։ Ուրեմն խոստացէք այդ լուսանկարէն օրինակներ ղրկելու ինծ.» Իրիկուան ժամ 7.35ին իշխանը ճամբայ ելաւ դէպի Վիկօ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Կէս-պաշտօնական Նորտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ սապէս կը խօսի Պ. Քլէմանսոյի ճառին վրայ.

Ֆրանսայի նախարարապետը՝ Պ. Քլէմանսօ նշանաւոր անկեղծութեամբ մը խօսեցաւ Գերմանիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ յարաբերութեանց վրայ՝ Շէօրէ-Քէսթներէի յիշատակարանին բացման առթիւ արտասանած ճառին մէջ։ Պ. Շէօրէ-Քէսթներէի ալզասցի ծագումը առիթը ընծայեց Պ. Քլէմանսոյի՝ յիշեցնելու որ Ալզաս Ֆրանսայի անփոխականութիւնը եղած է երբեմն. Նաեւ Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ յարաբերութեանց մասին մէկ քանի նկատողութիւններ յայտնելու, որոնք կրնան իրենց բարերարարկ ազդեցութիւնը ունենալ դրացի երկու մեծ ազգերու ապագայ յարաբերութեանց վիճակին վրայ, եթէ այդ խօսքերը նպաստաւոր արձագանք մը գըտնեն Ֆրանսայի մէջ։ Գործնական քաղաքականութեան մէջ Ֆրանսայի Նախարարապետին խօսքերը այնպէս կը մեկնենք թէ Ֆրանսա ու Գերմանիա պէտք է կարգի դնեն իրենց փոխադարձ յարաբերութիւնները, առանց վնասի և կացութեան իրական վիճակին համաձայն, ամէն անգամուն որ խնդիր մը ներկայանայ։ Պ. Քլէմանսօ ըսաւ.— «Պէտք չունինք ո՛չ ստելու և ոչ ալ սատելու, և ոչ իսկ ամբաստանութիւններ ընելու անցեալին համար։» Եւ անշուշտ կը մտածէր թէ Ֆրանսա, տարածման իր օրինաւոր զօրութիւնը վերահաստատելու համար, ինչպէս նաեւ իր բարոյական բարձր արժանիքը, պարտաւոր է, Գերմանիոյ հետ իր արդի յարաբերութեանց մէջ, զերծ ըլլալ ցաւագին յիշատակներու տեսական ճնշումէն։ Ուրիշ առիթներով յաճախ ըսած ենք թէ երկու ազգերուն միջեւ ընդհանուր լաւագոյն համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար հետեւուելիք շաւիղն է կարգադրել գործնական քաղաքականութեան առօրեայ դժուարութիւնները, և երջանիկ պիտի ըլլայինք տեսնելով որ Պ. Քլէմանսոյի ազդարարութիւնը նպաստաւոր ընդունելութիւն մը գտնէ իր երկրին մէջ։

ՊԱԼԹԻԿ ԾՈՎԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պետերսպուրգէն Հավասի ուղղուած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Ալանտ կղզիներու գործին մէջ Ռուսիոյ տեսակէտը, ստոյգ աղբիւրէ քաղուած.— Ռուսիա բնաւ մտադիր չէ ամրացնել Ալանտ կղզիները։ Ատոր հակառակ եղած զրոյցները, շահախնդիր անձերու գործերն են, որոնց նպատակէտը բնաւ չի համապատասխաներ Ռուսիոյ քաղաքականութեան։ Այդ զրոյցներուն միակ հիմը այն իրողութիւնն է թէ Շուէտի հետ կատարուած բանակցութեանց մէջ՝ Պալթիկ ծովին մէջ իրաց կացութեանը մասին, ռուս կառավարութիւնը յայտարարած է որ իրաց կացութեան պահպանումը իբրեւ պահպանութիւնը չի նկատեր 1856ի Ալանտի վերաբերեալ պայմանագրութեան, որ աննըպաստ էր Ռուսիոյ։ Այդ տեսակէտը անոր համար մանաւանդ բնական է թէ Ֆրանսայի, Անգլիոյ ու Շուէտի միջեւ 1855ին կնքուած դաշնագրութիւնը, ուրկէ կը բխէր պայմանագրութիւնը, Անգլիոյ ու Ֆրանսայի կողմէ ջնջուած հռչակուեցաւ՝ Նորվէկիոյ հետ դաշնագրութեան ստորագրուելուն հետեւանքով։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Ուաշինկդընէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Ճարոնի նոր դեսպանը՝ Պ. Թաքահիրա երկուշաբթի օրը Ուաշինկդըն ժամաներ է, Թոքիոյէն առնուած վերջին լուրերու նայելով, ճարոնական գաղթականութեան խնդրոյն վերաբերեալ բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ են։

— Խաղաղականի ամերիկեան նաւատորմը հինգշաբթի օրը Քալաօ կը սպասուէր, ուր Բերուի կառավարութիւնը ջերմագին ընդունելութիւն մը և մեծ հանդէսներ կը պատրաստէ։ Հակառակ այն զրոյցներուն թէ Ճարոնցի զինուորական լրտեսներ կը վխտան հարաւային Ամերիկայի եզերքներուն վրայ, ամերիկեան նաւատորմը իր ճամբան չարունակեց, Ռիօ-տէ-Ժանէյրոյի նաւահանգիստին մէջ կենալով և Մակէլանի նեղուցէն անցնելով։ Ռիօ-տէ-Ժանէյրոյի մէջ կ'ըսուի թէ Ճարոն ալ մարտանաւեր պիտի ղրկէ նոյն նաւահանգիստը՝ Պրազիլեան ողջունելու, որուն հետ Ճարոն կ'ուզէ ընդարձակել իր առեւտրական յարաբերութիւնները և ուր տեղէն Ճարոն գաղթականներ կը ղրկէ։

ԼՈՆՏՈՆԻ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐԸ

Լոնտոն հիմա ելեկտրաշարժ Թրամուէյի բազմաթիւ և անհուն գիծեր ունի, որոնք ո՛չ միայն տեղացիներուն, այլ Եւրոպայի միւս մասերուն ալ գնահատման կ'արժանանան։ Այդ Թրամուէյները կ'երթեւեկեն քաղաքին գլխաւոր փողոցներուն եւ արուարձաններուն մէջ։ Ցաջողութիւնը այնքան աւելի է որ Լոնտոնի կոմսութեան Խորհուրդը, որուն սեփականութիւններն են այդ գիծերը, այդ առթիւ յուզուած է և տասը պաշտօն ալ կայ։ Առտու և իրիկուն բազմութիւնը այնքան շատ է որ, ամէն ոք Թրամուէյներուն վրայ կը յարձակի և ատկէ առաջ կուզայ հրմշտուք մը, ուրկէ ամէնէն աւելի գեղեցիկ սեռը կը վնասուի։ Վերոյիշեալ Խորհուրդը, այդ վիճակին դարման մը ընելու համար, որոշեց ամէն մէկ գիծի վրայ մասնաւոր վակոն մը սահմանել միայն կիներուն յատուկ, բայց խնդիր է գիտնալ թէ գեղեցիկ սեռի պատկանողներն ալ զիրար պիտի չհրմշտե՞ն թրամուէյները մտնելու համար։

ՄՈՒԿԵՐՈՒ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐԸ

Անգլիոյ մէջ մուկերու դէմ պատերազմը հռչակուեցաւ մէկ քանի շաբաթէ ի վեր. Պատկանեալ պաշտօնարանը կանոնագրութիւն մը հրատարակեց՝ օտար նաւահանգիստներէ հոն ժամանող նաւերու մէջ գտնուող մուկերու միջոցաւ ժանտախտին ճարակումը արգիլելու համար։ Երբ նաւերու մէջ ժանտախտ երեւան ելլէ և կամ մուկերը ատկէ վարակուած ըլլան, այդ անասունները պէտք է ջընջուին։ Ժանտախտէ վարակուած նաւահանգիստներէ ժամանող բազմաթիւ նաւեր իրենց բեռին մէկ մասը միայն պարպելու համար Լոնտոնի նաւահանգիստը կը մըտնեն։ Հետեւաբար մուկերը պէտք է ջընջուին նաւերուն մէջ։ Մինչեւ հիմա հինգ հարիւր հազար մուկեր բնաջինջ եղած են նաւերու և նաւահանգիստի մթերանոցներու մէջ, վերոյիշեալ կանոնագրին տրամադրութեանց կիրառումը սկսելէն ի վեր։

ԲՈԼՔԱՅԻ ԾԱԳՈՒՄԸ

Բոլքային ծագումը լեհական չէ. ինչպէս կը մակաբերուի իր անունէն։ Առաջին անգամ բոլքա պարող աղջիկը, Հանիգքա Շլեցաք, Լեհուհի մըն էր, սիրուն, խօսուն ու կայտառ աղջիկ մը, որ ամէնէն փնտռուած պարուհի մըն էր Բօ-Թէլէց գիւղին մէջ (Էլպա գետին մօտ)։ Այս աղջիկը 1830ին այդ գիւղին գինետուն-զբօսարաններէն մէկուն մէջ, գիւղին երկսեռ երիտասարդութեան հետ պարելու հաճոյքին տուած էր ինքզինքը. խնդրուեցաւ իրմէ սօլօ-պար մը պարել. հաւանեցաւ և ըսաւ. «Հիմա ձեզի պար մը պիտի պարեմ, զոր ես ինքս հնարած եմ» և սկսաւ երգել ու երգին չափերուն համեմատ չարժուիլ։ Գիւղին դպրոցի դաստիարակն անմիջապէս սկսաւ ջութակով ընկերանալ այդ պարերգին, և քիչ ատենէն Հանիգքայի այդ պարը այնչափ սիրուեցաւ Բօսթէլէքի մէջ, որ ազգային պար եղաւ։ «Ի՞նչ է ձեր պարին անունը» հարցուցին անգամ մը իրեն։ Հանիգքա պատասխանեց թէ «բուլքա» կը կոչուի, վասն զի կէս քայլերով կը պարուի այդ պարը։ «Բուլքա» ապա եղաւ «բոլքա» և վերջապէս «բոլքա» զոր 1833ին Բրակայի մէջ և 1839ին Վիեննայի մէջ կը պարէին, և 1840ին ալ ամբողջ Բարիզի մէջ օրուան խաղը եղած էր։ Հանիգքա խոր ծերութեան մէջ դեռ անցեալները մեռաւ իր երեք զաւակներէն և բազմաթիւ թոռներէն չրջապատուած։

ՀԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԸ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և սրբազան աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ վերադարձաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵՆՈՒՑՈՒՄ.— Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ չնորհուած արտօնութեամբ, Ֆրանսայի դեսպան Պ. Քոնսթան և Աւստրիո-Հունգարիոյ դեսպան Բալլավիչինի մարքիզը պատիւ ունեցան ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Կ. Վեհափառութեան։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐԸ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ այս տարի Հիճազ գացած աղքատ ուխտաւորները, ըստ առաջնոյն, Ծիրատէն ձրիաբար չոգենաւ դրուելով ղրկուին։

—Ռուսական չոգենաւ մը, ռուսահպատակ 1049 ուխտաւորներով, որոնք Հիճազէն կը վերադառնան, Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստէն անցնելով ուղղակի Ռուսիա գնաց։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ յանձնաժողովին պիտի մասնակցին ելմտական նախարարութեան խորհրդական Մահմուտ Էսատ էֆ. և Պէյթ-իւլ-Մալի Տնօրէնի օգնական Թէվֆիք պէյ, նոյն յանձնաժողովին յղղուած գրութիւններէն իրաւագիտութեան վերաբերողները քննելու համար։

ԱԼԷՄ ՏԱՂԻ ԵՒ ՍԿԻՒՏԱՐ.— Իգտամ կ'իմանայ թէ յառաջիկայ գարունէն սկսեալ Սկիւտարի և Ալէմ Տաղի միջեւ ինքնաշարժ կառքերու երթեւեկութիւն մը պիտի հաստատուի, ուղեւորի փոխադրութեան համար։ Երթեւդարձի համար տասներինգ ղրուշ պիտի գանձուի իւրաքանչիւր ուղեւորէ։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ Ընկերութիւնը Թաթավլայի մէջ մթերանոց մը վարձեց՝ Բերա-Թաթավլայի նոր գիծին չինութեան վերաբերեալ իրեղէնները, գործիքները և այլն պահելու նպատակով։ Շինութիւնները մայիսին սկսելով օգոստոսին պիտի աւարտին։

ՍՊԱՆԴԱՆՈՑԻ ՏՈՒՐՔԸ.—Զենենա պաշտօնարանը ծանոյց քաղաքապետութեան որ ելմտական յառաջիկայ 1324 տարուան սպանդանոցի յաւելուածական տուրքը անուրդի դրուելով վարձակալութեան տրուի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ դեսպանը երէկ գիշեր սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան դեսպանատան պաշտօնեաներէն ոմանք։ Պառոն Մարշալ երեքշաբթի գիշեր պարահանդէս մը պիտի տայ և մարտ 2ին (Ն. Տ.) ալ հացկերոյթ մը։

ԼԵՅՈՆԷՆ կը գրեն թէ արտածումները կարեւոր չըլլալով, հրապարակի վրայ գործ չկայ։ Ներածումի մասին աւելի ուշադրութիւն կը տիրէ։ Մեծաքանակ ցորեն և ալիւր կը տարուին Ըստինէ, որուն հրապարակը բաւական ազդուած է բերքի նուազութենէն. գինները անփոփոխ են։ Մսացքի և խոզակի համար չատ քիչ գնողներ կան։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ առևտրական վիճակին նկատմամբ առնուած լուրերու նայելով, անցեալ հունձքէն մնացած եգիպտացորենները հրապարակ կը ժամանեն, տեսակը լաւ է։ Սպիտակ վարսակի ժամանումը դադրած է՝ արտածումը արգիլուելէն ի վեր։ Անցեալ ամսուան առևտրական գործառնութիւնները կարևոր չեն, որուն պատճառն է ելմտական տագնապը և բերքերու նուազութիւնը։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ քաղաքին փողոցները կանոնաւորելու համար, նահանգին հանրօգուտ չինութեանց ճարտարագէտէն և օգնականներէն յանձնաժողով մը կազմուած է՝ նոյն փողոցներուն քարտէսը պատրաստելու համար։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղը որոշեց թէ տուներու մէջ տեւական կամ առժամեայ մասնաւոր վարժարան հաստատելու, վարժարանի չէնք կառուցանելու և նորոգելու համար անպատճառ կայս. իրատէով արտօնութիւն պէտք է չնորհուի։ Այս որոշումը հաղորդուեցաւ պէտք եղած տեղերը։

ՈՉԽԱՐՆԵՐԸ.— Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ ներքին գործոց նախարարութիւնը ծանոյց հարկ եղած տեղերը թէ պետական հաստատութեանց մէջ հայթայթողները, բաց ի Իզմիրէն և Էտիրնէէն դէպի այս կողմ գտնուած վայրերէն, ուրիշ տեղեր պիտի կրնան ոչխար վաճառել։ Առանց եթէ «չաչնի»ի գինէն վար գինով մը տան մատակարարներուն, արգելք պիտի չյարուցուի։ Քաղաքապետութիւնը այդ առթիւ ծանոյց թաղապետական չրջանակներուն թէ նոյն յանձնառուները եթէ, վերոգրեալ որոշումին հակառակ, Կ. Պոլսոյ պէտքին համար բերուած ոչխարները ձեռք անցընեն, այդ ոչխարները պէտք է պաշտօնապէս ճանչցուած փարախները ղրկել. նաև ոչխարի տէրերուն և այդ մասին արուած որոշման անտեսողներուն անունները փութով տեղեկագրել, որպէս զի ոստիկանութեան յանձնուելով, անոնց մասին հարկ եղածը ի գործ դրուի։

ՄԱՔՍԱՏԻՆ վերատեսչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ որ հալած ճարպերը մաքսատանց մէջ անպատճառ քննուին անասնաբոյժերու կողմէ։

ԿԱՌԱՊԱՆՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը ծանոյց թաղապետական չըրջանակներուն որ Ղալաթիոյ, Բերայի, Սկիւտարի և Գատըքէօյի ու չրջականերուն կառապաններու «թէյնէքճի»ները անոնց արհեստապետներուն կողմէ կարգուին և նոյն արհեստապետութեան մէջ նոր մտնել ուզողներուն դէմ արգելք չը յարուցուի։

ԽԼՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ԳԻՒՏ ՄԸ.— Արղընի Մատէնէն Իզզաթի գրուած նամակի մը մէջ կ'ըսուի թէ նամակագիրը տասը տարի առաջ խլութեան ենթարկուեր և Կ. Պոլսոյ մասնագէտ բժիշկներուն երեք ամիսի չափ ինքզինքը դարմանել տուեր է. այդ միջոցին ականջին հոսման առաջքը առնուեր է քիչ մը. յետոյ քիթին անցքին մէջ անբնական կերպով երևան ելած սիսեռի չափ խաչաձև ոսկոր մը կտրուեր է։ Ականջի հիւանդութեանց մեծ մասը քիթին անցքին հետ առնչութիւն ունենալով, այս կէտը ուշադրութեան արժանի է։ Վերոգրեալ գործողութենէն ետքը օդը սկսեր է ճնչել ականջին թմբուկին ծածկոյթին վրայ։ Դարմանող բժիշկը բուեր է որ նոյն ծածկոյթը բորբոքած է, և սակայն իր խտացածին չափ չէ կրցած լռողական յարմարութիւն տալ. նաև թմբուկին ծածկոյթին ալ հարկ եղած ցնցումը չէ կրցեր տալ. Նամակագիրը այդ վիճակին մէջ փողոց ելեր է, բայց օդը կը չարունակէր իր ճնշումը։ Բաւական ժամանակ անցած էր։ Կոկորդին վրայ երևան եկած բորբոքում մը դարմանելու համար բժիշկի դիմեր է, որ յանձնարարեր է եռացած ջուր պարունակող գաւաթի մը մէջ 3-4 կաթիլ խայծաղանի ջուր և էօքալիբթուս հիւթէն պատրաստուած դեղէ մը կաթեցնելով անկէ գոյացած չոգին հոտոտել։ Այդ դեղը չարունակելով ականջին թմբուկը սկսեր է մէկ քանի օրէն ցնցուիլ, ուրկէ հասկցուած է որ թմբուկին ծածկոյթը այդ կերպով խտացած ու թուլցած և պահանջուած ցնցումը առաջ եկած է։ Նամակագիրը այդ մասին բժիշկներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

ՆՈՐ ԲԱՄԲԱԿ.— Եգիպտոսի լրագիրները կ'ըսեն թէ Սուտանի մէջ «քարոտոնիքա» անուն նոր բամպակ մը փորձուելու վրայ է։ Եթէ այդ նոր բոյսը պէտք եղածին պէս հասցնել կարելի ըլլայ, բամպակի մշակութիւնը խիստ մեծ փոփոխութեան մը պիտի ենթարկուի։ Այդ նոր բոյսը միայն տաք երկիրներու մէջ կը հասնի և Եգիպտոսի նշանաւոր բամպակներէն աւելի բերք կուտայ։ Սուտանի մէջ առաջին անգամ ըլլալով պիտի փորձուի։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ կառախումբը երէկ առաւօտ և այս առտու սովորական ժամուն Սիրքէճի ժամանեց, վասն զի Էտիրնէի ու Պաւլիքէօյի մէջտեղը երկաթուղիին այն մասը որ ջրողողումներէն վնասուած էր, նորոգուած է։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԷՆ կը գրեն թէ Մարտինի մէջ ու չրջակաները բաւական ձիւն եկած ըլլալով Մարտինի և Սէնճարի լերանց մէջտեղը գտնուող դաշտը ձիւնով ծածկուեր է, սակայն յետոյ տեղացած անձրևները հալեցուցեր են այդ ձիւները։ Մարտինի մէջ ձիւնը տակաւին կը չարունակէ։

ՍԸՎԱՍԷՆ առնուած լուրերու նայելով, ձմեռը այս տարի թեթև է, որով ոչխարները մինչև յունուար 20 արօտավայրերը կը գտնուէին։ Այդ պատճառաւ յարդի եւայլն գիները ինկած են, թէև անասնոց տէրերը աւելի խիստ ձմեռ մը գուշակելով բաւական սուղ գնած ու մթերած էին։

ԽԱՐՊՈՒԹԻ մէջ վերջերս տիրած մշուշին հետևանքով խոնաւութիւն կը տիրէ։ Ջերմաչափը գիշերները զերոյէն վար 11 աստիճան կ'իջնէ և ցերեկներն ալ զերոյէն վեր՝ 1էն 4։

ԼՈՒԹՖԻ ՊԷՅ.— Սդամպուլ, խօսելով Բ. Դրան արտաքին թղթակցութեանց նոր քարտուղար Լութֆի պէյի վրայ, կ'ըսէ թէ խիստ ճանչնուած պաշտօնատար մըն է՝ հմուտ անգլիերէնի, ֆրանսերէնի, գերմաներէնի, հունգարերէնի և յունարէնի։

ԹԷՔԻՐՏԱՂԷՆ կը գրեն թէ հունձքերը այս տարի լաւ վիճակի մէջ են։ Օդերուն նպաստաւոր վիճակէն օգտուելով, երկրագործները կը չարունակեն ցանքը։

ԱՆԱՏՈԼԸԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Առջի գիշերը տեղացած յորդառատ անձրևներէն հեղեղները վնասած են Տիլ Իսկէլէսիի և Կէյպզէի միջև եղած մասին, որով Էսկիչէհրի կառախումբը մէկ քանի ժամ ուշ ժամանեց Հայտար Փաշա։

ԽԱՂԱՄՈԼՆԵՐ.— Ոստիկանութիւնը իմանալով որ Բերայի Պրուսա փողոցը Մատամ Վալիատիսի տունը խաղամոլութիւն կը կատարուի, առջի գիշերը նոյն տան մէջ խուզարկութիւն կատարեց և խաղամոլներ ձերբակալեց և խաղի գործիքները գրաւեց։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ մէջ, առջի գիշերը, Լազարի սրճարանը կռիւ մը տեղի ունեցաւ այդ անձին և Էմին պէյ անուն անձի մը միջև։ Էմին պէյ խանութճիին վրայ յարձակելով, այս վերջինը դաշոյնը քաշեց և Էմին պէյի դանակը մխելով փախաւ։ Լազարի ձերբակալուեցաւ։ Վիրաւորը հիւանդանոց ղրկուեցաւ։

ՏԸՐՏԱՆԷԼԻ մէջ անցեալ ուրբաթ գիշեր ժամը մէկին հրդեհ պատահելով, այրած է հրեայ Տաւիթ Սրկսըզայի պէտեսթէնը, որուն մէջ կային Սրկսըզայի, կօչիկներու և գորգերու վաճառական Թագւոր էֆ. Փափազեանի և Իզմիրլի Քալֆայի վաճառատուները, որոնք ամբողջութեամբ և առանց ապրանք մը ազատելու, հրոյ ճարակ եղած են։ Հրդեհը Փափազեան վաճառատունէն ծագելով, տարածուեր և պահ մը Հայոց թաղին ալ սպառնացեր է, սակայն յետոյ ժողովուրդին ու ջրհանկիրներուն գերմարդկային ճիգերով, վտանգին առաջքը առնուած է իսկոյն։ Կը կարծուի թէ հրդեհը դիտմամբ ձգուած է, որուն համար ոստիկանութիւնը մէկ քանի ձերբակալութիւններ կատարեր է։ Ապահովագրական ընկերութեանց վնասն է 6000 օսմ. ոսկի։

ԹԱՏՐՈՆ

ՀԱՍԱՆ ԷՖ.Ի ՕՍՄ. ԶԱՒԵՇՏԱԽՈՒՄԲԸ

Ծանօթ թուրք դամիք Հասան էֆ.ի Օսմ. Զաւեշտախումբը երկուշաբթի իրիկուն Բերա՝ Վարիէթէ թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ

ՖԵՏԱՔԵԱՐ ԳԸԶ

անուն չորս վարագոյրնոց քոլրտվին նոր խաղ մը, որ առաջին անգամ ըլլալով բեմ պիտի հանուի Բերայի մէջ։ Այս բիեսը Հասան էֆ.ի ռեբէրթուառին ամէնէն գեղեցիկ և քըքչալիր խաղերէն մէկն է, որ պիտի ներկայացուի ինպատ խումբին դերասաններէն Իսմայիլ էֆ.ի։ Չորս վարագոյրնոց մէջ կատակ մը պիտի ներկայացուի նաև Թոտորի էֆ.ի կողմէ։ Արաբական դուէթ գանթօներ ծանօթ երգչուհի Մարի Ֆէրահի կողմէ. նաև գանթօներ Բիւչիւք Վերժինի և տուէթթօներ Մարի Ֆէրահի և Բիւչիւք Վերժինի և քիւչիւք Ամալիայի ու Թոտորի էֆ.ի կողմէ։ Ինճէ սազի և օրքեստրոյի խումբեր միջնարարներուն գեղեցիկ կտորներ պիտի նուագեն։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀՕՐ տնօրինութեամբ, ինչպէս կը տեղեկանանք, մտադրութիւն կայ Վանայ պատր. փոխանորդ նշանակել Ռոստոմեան առաջ. տեղապահ Տ. Արիստակէս եպս. Վանքեան. քանի որ Տ. Ներսէս Ծ. վրդ. Խապայեան, այժմու առաջն. տեղապահը քանիցս իր հիւանդութեան պատճառաւ հրաժարական մատուցած էր Կեդր. Վարչութեան։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ կալուածական հաշիւները քննելու պաշտօն ունեցող ատենապետաց ժողովը, երէկ թէև հրաւիրուած էր նիստ գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, սակայն անդամներու մեծ մասին բացակայութեան պատճառաւ նիստը տեղի չունեցաւ։ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան թեթև անհանգստութեան մը պատճառաւ ժողովի չէր եկած. միայն ժողովոյ անդամներէն Տ. Մովսէս եպս. Կէօմիւլճեան ներկայ գտնուեցաւ և պահ մը սպասելէ յետոյ մեկնեցաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ եկեղեցական կալուածներու մասին քննութիւն մը կատարելու և կարևորը տնօրինելու համար, տեղւոյն Բ-ղ. Ժողովը, առաջնորդ Սրբազանին նախագահութեամբ գումարուելով, կալուածոց յանձնաժողով մը կազմած է, որ պիտի զբաղի գլխաւորաբար 1. Եթէ երբեք եկեղեցապատկան կալուածներ կան որոնք արձանագրուած են անհատներու վրայ, օգտուելով Տէֆթէրի Խաքանիի նոր կանոնագրին 15րդ տրամադրութենէն, մեռնողներուն ժառանգորդներու անունով ինթիգալ պիտի ընել տալ։ 2. Նոյն կալուածներէն որոնք միւլք և որոնք վագֆ են և եթէ երբեք վագֆ են ո՛ր վագֆին կը վերաբերին. նմանապէս այս վագֆ և միւլք կալուածներուն հնօճէքեն Gրուն արձանագրութիւնը պիտի քննէ և ճշդէ։ 3. Պիտի ճշդէ թէ անհատներու անունին արձանագրուած կալուածներու միւվազաա սենէտի առնուած է թէ ոչ. Կալուածոց յանձնաժողովին բոլոր անդամներն ալ այս կարգի գործերու տեղեակ և խելահաս անձնաւորութիւններ ըլլալով, Պրուսայեցին յոյս ունի թէ կալուածներու մասին գոյութիւն ունեցող կարգ մը կնճռոտութիւններ պիտի վերնան, կը գրէ մեր թղթակիցը, աւելցընելով որ ուրիշ վիճակներու առաջնորդարաններն ալ կրնան այս կերպ յանձնաժողովներու յանձնել իրենց կալուածական գործերը, միշտ ի շահ եկեղեցիին և դըպրոցին։

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ Թագրիրով մը դիմում եղաւ ձեռնհաս իշխանութեան, Պաղտատի նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Տ. Մովսէս եպիսկ. Կէօմիւլճեանի պաշտօնը հաստատող կայս. Պէրաթը առնալու համար։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ այս իրիկուն կը նախագահէ Մայր եկեղեցիի «Նկաւցէ»ի արարողութիւններուն և կը գիշերէ Պատրիարքարանի մէջ։ Ն. Ամենապատուութիւնը, վաղը, ինչպէս գրեցինք, ըստ սովորութեան Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ և յետոյ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ հանգուցեալ Սարգիս և Մանուկ Սմբատեաններու հոգւոյն։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Բերա՝ Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանին մէջ, նախագահութեամբ Ն. Ամենապատուութեան և զբաղեցաւ կարգ մը կրթական գործերով։ Դատաստ. Խորհուրդը ևս երէկ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ իր չաբաթական նիստը գումարեց, նախագահութեամբ Փոխանորդ Սրբազանին և զբաղեցաւ ամուսնական խնդրոց կարգադրութեամբ և ներկայացուած մէկ քանի բողոքագրեր նկատողութեան առաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՅԻ մէկ քանի քաղաքներուն մէջ գտնուող ազգ. վարժարաններու կրթական ծրագրի գործադրութեան մասին կարգ մը դժուարութիւններ յարուցած էին տեղական իշխանութիւնները և այս մասին նոյն քաղաքներու հոգևոր հովիւներուն ու Հոգաբարձութիւններուն կողմէ խնդրուած էր Ազգ. Պատրիարքարանէն որ տնօրինութիւն մը տեղի ունենայ։ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը այս խնդիրը վերջին անգամ քննելով, որոշած է դիմել պուլկար իշխանութեան և խնդրել որ կրթական այդ դժուարութիւնները վերցուին, որպէս զի Պուլկարիոյ Հայոց կրթական գործը չվտանգուի։

ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋԻ տօնին առթիւ յառաջիկայ հինգշաբթի օր, ըստ սովորութեան Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան արարողութիւն մը, հանգուցեալ Կոլոտ Պատրիարքի հոգւոյն համար, որ մէկն եղած է նոյն եկեղեցիին բարերարներէն։ Այս առթիւ պիտի պատարագէ քարոզիչ Տ. Գնէլ Ծ. վրդ. և Դպրաց Դասը եռաձայն պիտի երգէ արարողութիւնները։

ԹԱՏՐՈՆԸ ՏԸՐՏԱՆԷԼԻ ՄԷՋ.— Տըրտանէլի ազգ. երկսեռ վարժարանաց ի նպաստ, Առաջնորդական փոխանորդ Հօր, Թաղ. Խորհուրդին և վարժարաններու Տեսչին նախաձեռնութեամբ, անցեալ չաբթու թատերական ներկայացում մը սարքուելով հասոյթ գոյացաւ զուտ 40 օսմ. ոսկի, զոր Թաղ. Խորհուրդն անմիջապէս եկեղեցիին և վարժարաններու պարտքին յատկացուց։ Ներկայ գտնուած են նաև Վսեմ. կառավարիչ պէյին ներկայացուցիչը, ցամաքային և ծովային բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, հիւպատոսական մարմինը՝ ընտանեօք, յոյն ու հրեայ երևելիներ և 500է աւելի հանդիսականներ։ Թատրոնի արտաքին դուռն ու ներքին մասը զարդարուած էին օսմ. զինանշաններով, թանկագին գորգերով, դրօշներով ու գոյնզգոյն լապտերներով։ Ինճէ սազի խումբ մը գեղեցիկ կտորներ նուագելով հաճելի տպաւորութիւն մը թողուց ներկաներուն վրայ։ Ներկաները իրենց տեղերը կ'առաջնորդէին Արծրունի, Փափազեան, Գէորգեան և Ատամեան Հմայեակ էֆ.ները՝ կենցաղագիտօրէն, իսկ Թաղ. Խորհուրդն ալ հիւանդախնամ անդամներուն հետ դուրսի կարգապահութեան կը հսկէր։ Ներկայացման նիւթն էր Մարի-Րօզ կամ Նախանձին հետևանքը, զոր այնքան գեղեցիկ կերպով ներկայացուց Մնակեան խումբը. Մնակ, Ալիքսանեան, Տիկին Ազնիւ, Սաթենիկ, Բոսր և Սիրանոյշ որոտընդոստ ծափերով մէկ քանի անգամներ բեմ հրաւիրուեցան։ Թատերախումբը անցեալ չաբաթ գիշեր ի նպաստ Մնակեան էֆ.ի Բարիզի Աղքատները ներկայացնելէ վերջ, երկուշաբթի օր Պոլիս մեկնեցաւ, քաղցր ու անմոռանալի յիշատակներ թողլով Տըրտանէլցիներու սիրտին մէջ։

ՄԱՍԻՍի խմբագրութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ՝ իր յառաջիկայ թիւը, որ լոյս պիտի տեսնէ 16 փետր. չաբաթ օրը, առատ ծաւալով և հոծ բովանդակութիւնով բացառիկ թիւ մը ըլլալ ծրագրած ըլլալուն՝ այս չաբթուան թիւը պիտի կցուի բացառիկ թիւին։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ Մխիթարեան վարժարանին մէջ, ինչպէս գրեցինք քանիցս, վաղը ժամը 7ին թատերական և երաժշտական գեղեցիկ հանդէս մը պիտի սարքուի վարժարանին սաներուն կողմէ, բարեսիրական նպատակաւ մը։ Տոմսակներուն գինն է 10 ղրուշ։ Կ'արժէ որ Վենետիկի Մխիթարեան հայրերու կազմակերպած այս բարեսիրական հանդէսը նիւթապէս քաջալերուի թէ՛ Գատըգիւղցիներու և թէ առհասարակ բոլոր նոյն Միաբանութեան համակիրներուն կողմէ։

ԴՈՒՄԱՌԱՌՈՒԻ Աղքատախնամին հետեւեալ նուէրները եղած են Նոր Տարիին և Ս. Ծննդեան առթիւ.— Յակոբ Գըլըճեան, Միհրան Էքլէքեան, Նազարէթ Հէքալթեան, Գէորգ Ալեքսանեան, Պօղոս Մոխոխեան, Սարգիս Տէլլիգեան, Սարգիս Թէլֆեան, Գասպարեան եղբարք, Սերոբէ Թադէոսեան, Յովհաննէս Հայրապետեան, Կարապետ Փափազեան, Բարսեղ Քէչիշեան, Կիւմիւշեան, Կարապետ Կիւմիւշկէրտան, Յակոբ Անթիքաճեան, Պետրոս Քէրէստէճեան, Ստեփան Ադամեան, Կարապետ Մոզալեան, Միհրան Գույըքճեան, Կարապետ Սօլախեան, Մկրտիչ Փափազեան, Անթուան Գոլմնճեան, Փէհլիվանեան եղբարք, Նազարէթ Ցարուբճեան բաղնեպան, Տիկին Իսկուհի Էքսէրճեան ի յիշատակ իր ամուսնոյն, Նշան Ալլահեան, Պետրոս Անդրանիկեան, Նշան Տէր Անդրէասեան։ 10ական՝ Մանուկ Ջէնճիրճեան, Ոճ, Ոճ, Արշակ Ալպօյաճեան, Ղազարոս և Փ. Ճիղմէճեան, Կոպեռնիկ Խաչատուրեան, Տիրան Ալվանեան, Սարգիս Սիսեան, Լևոն Աճէմեան, Ներսէս Կիւլիւստանեան, Յարութիւն Ֆրէնկեան, Ոճ, Վահան Շահտանեան, Դանիէլ Զուլհանեան, Սարգիս Ֆնտըլեան, Արշակ Ճամպազեան, Յարութիւն Գույումճեան, Արշակ Ստեփանեան, Ղազարոս Գալպաճեան, Մանուկ Վանլըեան, Ներսէս Բարմագսըզեան, Նիկոլեան եղբարք, Ռափայէլ Կարապետեան, Գրիգոր Գույումճեան, Գրիգոր Պետրոսեան, Մէշտուտճեան եղբարք, Կարապետ Զամուրճեան, Ալեքսան Գազանճեան, Բիւզանդ Շիրմանեան, Քերոբէ Դադարեան, Վարդան Օհանեան, Գարեգին Քիւլչանեան, Արապեան եղբարք, Սարգիս Այճեան, Գէորգ Աճէմեան, Աստիկ Էքմէքճեան, Պարսամ Պարսամեան, Աբգար Տէրտէրեան, Տաքէս Պէրպէրեան, Յակոբ Ջամպազեան, Կ. Վարդանեան, Գէորգ Սաղըեան, Գասէթ Արապեան, Սարգիս Կարապետեան, Վահրամ Հաճեան, Օր. Բերուզ Բամպուքճեան, Հմայեակ Ունճեան, Գէորգ Ցավալիմեան, Սուքիաս Բէչիրեան, Աւետիս Փէշմէեան, Գէորգ Մազմանեան, Լևոն Եղիսեեան։

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ զուարթաէրներու յատուկ չաբաթաթերթը հրապարակ ելած է հետևեալ զուարթ յօդուածներով։

Ջաղաց՝ յօդուած նամակ. Յ. Ալֆիար՝ Շոգմուտ. Տիւլէկ՝ Վարպետ Տուտուս. Դիտող՝ Շաբաթական Քրոնիկ. Լիւս՝ Մատամ Քօբրթէ, ամէն արթըլս. Անմեռուկ՝ Ամբակումին ըլլքքութիւնները. Ռոմանուս՝ Անցեալէս. Եւ չաբաթական խիստ զուարթ լուրեր, նաև սրամիտ զրօսանք։ Հասցէ՝ Բապը Ալի ճատտէսի, թիւ 52։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, փետր. 20)

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 19 փետր.— Այլ ևս հաստատուած ըլլալ կ'երևի թէ Վիլհէլմ կայսրը իր Միջերկրականի ուղևորութիւնը պիտի սկսի մարտ ամսոյ առաջին օրերուն մէջ, և այս անգամ ուղղակի Քորֆու պիտի երթայ։ Ինչպէս նախապէս գրուեցաւ, կայսրուհին և Վիքթորիա Լուիզէ իշխանուհին պիտի ընկերանան կայսեր։ Աքիլէոն դղեակին մէջ մինչև այս ամսոյ վերջը պիտի աւարտին կայսեր ընդունելութեան համար պէտք եղած ամէն պատրաստութիւնները։ Կը հաւաստեն թէ Յունաստանի թագաւորը պիտի ողջունէ կայսրը՝ անոր Քորֆու ցամաք ելած ատեն։ Գէորգիոս թագաւորին պիտի ընկերանան իր որդին և անոր ամուսինը, որ ինչպէս յայտնի է, գերման կայսեր քոյրն է։ Հելլէն կառավարութիւնը հեծելազօրաց բաժին մը պիտի ղրկէ Քորֆու՝ ուղեկցելու համար կայսեր, որչափ ատեն որ հոն բնակի Ն. Վեհափառութիւնը։

ՌՈՒՍ ՆԱԽԱԲԱԺԻՆԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

ՀՌՈՄ, 19 փետր.— Լրագիրները կը գրեն թէ Էպէրհարտ ծովակալի ու ռուս նաւաբաժինին սպաները վաղը Նափոլի պիտի հասնին և փետր. 22ին, Հռոմ. պսակներ պիտի դնեն Բանթէոնի մէջ։ Երեկոյին ռուս դեսպանատան մէջ պիտի մասնակցին ճաշկերոյթին, որուն ներկայ պիտի ըլլան նաև արտաքին գործոց նախարար Պ. Դիթթոնի ու նախարարապետ Պ. Ճոլիթթի։ Ճաշէն ետքը ընկերային մեծ հաւաքոյթ մը տեղի պիտի ունենայ որուն պիտի մասնակցին ամբողջ դեսպանական և ազնուականական մարմինները և ռուս գաղթականութեան անդամները։ Փետր. 23ին ռուս ծովակալն ու սպաները ունկնդրութեան պիտի ընդունուին Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորէն և 24ին ալ հանդիսական հացկերոյթ մը պիտի տրուի Արքայական պալատին մէջ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ԹՕՔԻՕ, 19 փետր.— Ճափոնական կառավարութիւնը Մ. Նահանգաց դեսպան Պ. Օ'Պրիէնի ծանուցագիր մը ղրկելով, ընդունած է, կ'ըսեն, գաղթականութեան խնդրոյն համար ամերիկեան կառավարութեան առաջարկներուն մեծ մասը։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ

ՎԻԵՆՆԱ, 19 փետր.— Այս իրիկուն պաշտօնական առաջին ընդունելութիւնը տեղի ունեցաւ Ճափոնի դեսպանատան մէջ։ Պարոն Ուչիտայի և Պարոնուհին Ուչիտայի այս ընդունելութիւնը չատ աւելի փառաւոր էր նախորդ տարիներէն։ 350 հրաւիրեալներ ներկայ էին։ Դեսպանատան առջև հեծելազօրաց խումբ մը կանգնած էր, և դրան ներսի կողմն ալ նմանազգեստ սպասաւորներ կը ծառայէին։ Դեսպանատան վաղեմի խորհրդական կոմս Մէնստորֆ և իր կոմսուհի ամուսինը կ'ընդունէին հրաւիրեալները և կը ներկայացնէին Պարոն և Պարոնուհի Ուչտայի։ Դեսպանատան ամէն սրահներուն մէջ ազնուական խռնակցութիւն մը կը տիրէր։ Յայտնապէս կ'երևէր որ մեծ ջանք տարուած էր պաշտօնական այս հանդէսին հիւրամեծարական արարողութեանց մէջ եւրոպական սովորութեանց հետ զգալի ընել նաև ճափոնականը։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԼՈՅՏԻ ՄԷԿ ՆՈՐ ՆԱՒԸ

ՏՐԻԵՍԹ, 19 փետր.— Այս առտու Լոյտի նաւարանէն ծով իջեցուեցաւ Կրաց անուն նորաչէն չոգենաւ մը, ի ներկայութեան Լոյտի մեծ պաշտօնեաներուն և Կրացի դեր-քաղաքապետին, որ յանուն Կրաց քաղաքին, անվտանգ նաւագնացութիւններ մաղթեց նոր նաւին և չնորհակալութիւն յայտնեց Լոյտի Ընկերութեան, որ Կրաց քաղաքին անունը տուած էր անոր։ Շամպանիայի չիչերով, ըստ սովորութեան, նաւը մկրտելէն ետքը, փոկանները քակելով ծով իջեցուեցաւ նաւը, որ Պառոն Պէքի ափին վրայ չինուած է և 4100 թոնոլ տարողութիւն ունի։ Նաւորդաց հանգստաւէտութեան համար պէտք եղած ամէն դիւրութիւնները պիտի գտնուի անոր մէջ և ժամը 14 մղոնի արագընթացութիւն մը պիտի ունենայ։

ՅԱՏՈՒԿ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 21 փետր.— Սակարանին մէջ, այսօր, տրամադրութիւնները բացարձակապէս լաւադոյն էին, մասնաւորաբար պետական արժեթուղթերու համար։ Ֆրանսական Ռանդը 97.10 փակուեցաւ և սպանիական ու ռուսական արժեթուղթերուն գինները զգալապէս բարձրացան։ Օսմ. արժեթուղթերուն գինները չատ հաստատուն են։ Օսմ. Միացեալը՝ 96.10։ Օսմ. Պանքան՝ 717 և Ռէժիի բաժնեթուղթերը՝ 444։ Երէյլիի ածխահանքերուն բաժնեթուղթերը՝ 290։ Քրէտի Լիոնէ բարձրացած է՝ 1199։ Ռիօ Թինթօն 40 ֆր. վրայ դնելով 1587 եղաւ, պղինձի գիներուն լաւ վիճակին հետևանքով։ Պալիս Դարասայրը՝ անփոփոխ։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ կացութիւնը խիստ գոհացուցիչ է. անգլիական քոնսոլիտէները 88ի մօտեցած են, ամերիկեան արժեթուղթերը նորէն բարձրացան, Նիւ-Եորքի մէջ լաւադոյն տրամադրութեանց չարունակուելուն հետևանքով։ Լոնտոնի մէջ անհատական պանքաներուն դրամի զեղչը հարիւրին 3.50 է։ Հարաւային Ափրիկէի արժեթուղթերուն գինները տկար են։

—Պղինձի և Ռիօ Թինթոյի գիներուն բարձրացումը կը վերագրուի սէնտիքայի մը կազմութեան, որ վերջին օրերու աժան գիներով գնումի ձեռնարկած է։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Պ. Բիէրբոնթ Մորկէն, առջի օրը, նախագահ Պ. Ռուզվէլդի հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ «դրըստ»ներու խնդրոյն համար։ Պ. Մորկէն, այսօր, չոգենաւ նստաւ՝ Եւրոպա ուղևորելու համար։

ՓԱՐԻԶ.— Քրէտի Լիոնէի բաժնեթուղթերուն համար չահաբաժինէն 25 ֆր.ի առ հաշիւ վճարում մը պիտի ըլլայ յառաջիկայ մարտ 25էն սկսեալ։ Մնացորդը որ հաւանօրէն 30 ֆր. պիտի ըլլայ, սեպտեմբերին պիտի վճարուի։ 1907 տարեչրջանի չահը 34,110,630 ֆր.ի կը հասնի։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Նախագահ Պ. Ռուզվէլդ, այսօր, հանդիսաւորապէս ընդունեց Ճափոնի նոր դեսպանը, որ իր յանձնարարագիրները մատոյց։ Ճափոնի դեսպանը, իր ճառին մէջ, իր կառավարութեան բուռն փափաքը յայտնեց՝ աւելի ամրապնդելու համար երկու ազգերը միշտ միացնող բարեկամական կապերը։ Նախագահ Պ. Ռուզվէլդ ալ յայտարարեց որ ամերիկեան կառավարութեան փափաքն է պահպանել խաղաղութիւնը։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման լրագիրները բաւական նպաստաւոր ընդունելութիւն մը կ'ընեն Պ. Սիտովի անուանումին՝ իբրև գանձային նախարար. նաև յոյս կը յայտնեն թէ Պարոն ֆոն Շդէնկէլէն աւելի պիտի յաջողի ելմտական ծրագրին կիրառմանը մէջ։ Կը հերքուի այն լուրը թէ ֆոն Պիւլով իշխանը տասնըեօթը հոգիի առաջարկած ըլլայ այդ պաշտօնը. երեք հոգիի հետ միայն բանակցած է։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Շդէօսէլի դատին վճռագոյն ընթերցմանը ներկայ գտնուող սպաները, հեռագիր մը ուղղելով Նիքոլա կայսեր՝ ներում խնդրեցին Շդէօսէլի համար։ Բորդ-Արթուրի նախկին հրամանատարներն ալ համանման հեռագիր մը ուղղեցին կայսրուհիին։ Դատարանին խորհրդակցութիւնները մէկուկէս օր տևեցին։ Ունկնդիրներու հոծ բազմութիւն մը ութ ժամ սպասեց վճռին ընթերցմանը։ Վճռագիրը միանգամայն կը գովէ Շդէօսէլ զօրավարին և Բորթ-Արթուրի սպաներուն դիւցազնութիւնը։

ՓԱՐԻԶ.— Քուամոյց ճարտարապետը ու կինը միայն պիտի վտարուին։ Անոնց դէմ դատավարութիւն տեղի պիտի չունենայ, քանի որ զինուորական կարևոր գաղտնիք մը չեն հաղորդած։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սըր Հէնրի Քէմպըլ Պէնըրմէնէն զատ, ուրիշ չորս նախարարներ ալ ինֆլուէնցայէ կը տառապին։ Լոնտոնի մէջ ինֆլուէնցայի ճշմարիտ համաճարակ մը եղած է. հիւանդներուն թիւը հազարաւոր է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆրանց կայսեր հրամանով որոշուեցաւ Ն. Վեհափառութեան յոբելեանին առթիւ հանդէսներ չկատարել։ Կայսեր փափաքով բարենպատակ գործերու պիտի յատկացուին ծախսուելիք գումարները։

ՍՕՖԻԱ.— Վլատիմիր մեծ դուքսը Ռուսիոյ կայսեր կողմէ ներկայ պիտի գտնուի Ֆերտինանտ իշխանին ամուսնութեանը։ Հետևեալ օրն իսկ իշխանը և իշխանուհին Սոֆիա պիտի դառնան, ուր մեծամեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են, կատարուելիք ընդունելութեանց համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ուաշինկթընի (Անգլիա) ածուխի հանքերուն մէջ կազ բռնկելով տասնըչորս հոգի մեռան։

ՓԱՐԻԶ.— Պարսկաստանի նոր նախարարութիւնը կազմուեցաւ և միայն ներքին, ելմտական ու հանրօգուտ չինութեանց նախարարները փոխուեցան, իսկ միւսները կը պահեն իրենց պաշտօնները։ Երեք նոր նախարարներն են՝ Նիզամէսսալթանա՝ ներքին, Սանիէտտէվլէն՝ ելմտական և Մութամինէլմիւլք՝ հանրօգուտ չինութեանց։

Նորաձեւ
ԲԱԼԹՕՆՆԵՐ
ՔՕՍԹԻՒՄՆԵՐ
ՍՄՕՔԻՆԿՆԵՐ
ՖՐԱՔՆԵՐ
ԵՒ ԵՐԵԿՈՅԻ
ԺԻԼԷՆԵՐ
Կրնաք ամէն տեղէ աւելի աժան գնով
ԳՏՆԵԼ
ԹԻՊԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 8/21 Փետրվար

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %, Փ. Կ.	Օ. Ո.	104 35
Ամենէն բարձր գին	»	104 37
Ամենէն վար գին	»	104 16
Ռումէլի Երկաթուղի գոյ	Ֆր.	176 62
Ամենէն բարձր գին	»	176 62
Ամենէն վար գին	»	175 87

ԲԱՑՈՒՄ 9/22 Փետրվար

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 %, Փ. Կ.	Օ. Ո.	104 36
» » » ժամը 7ին Փ. Կ.	»	104 36
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	176 62
» » ժամը 7ին	»	176 62
Թուրք Կ. Փոխ.	»	432 —
Անատ. Երկթ. Գործ. Ա. տեղի	»	520 —
» » » Բ. տեղի	»	518 —
» » բաժնեթուղթ	Օ. Ո.	16 05
Շիրքէթի Խայրիէ	»	43 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	4 45
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 10
Օսմ. Ծխախոտ		19 20
Թրամվէյ բաժնեթուղթ		3 70
» հիմնական		4 35
» պարտաթուղթ		472 —
Թրանսվալ	Ֆր.	47 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		320 —
Գալիա Քարա Այտըն	Փ. Փ.	445 —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	5 —
Սալոնիկի պանքա		140 —
Քարասու տասանձնապրկեալ		36 —
» սովորական		29 —
Քարաֆ Իզմիրի		592 —
Լոտերիա	Ֆր.	60 —
Զարթըրը	»	20 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	2 37½
» » 8 »		5 50
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	— —

Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի 6½ %

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 25
Բարիզի » »	Ֆրանք	22 77½
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 81
Պէրլինի » »	Մարք	18 51

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անգլիական ոսկի	Ղր.	110 03
Ֆրանսական »	»	87 13
Բօլ Էմբէրիալ	»	92 —
Մէճիտի տարբերութիւն	»	108 05
Արծաթ մանրուք	»	105 10
Մէթալիք	»	101 20
Ռուսաց Թղթադրամ	Օ. Ո.	8 72

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 21 Փետր.

Միացեալ Օսմ. պարտք. բաց.	Օ. Ո.	96 05
Միացեալ Օսմ. պարտք. գոց.	»	96 10
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	179 75
Թրանսվալ	»	47 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	717 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	441 —
Գալիա Քարա Այտըն	»	445 —
Օսմ. Մաքսատուն	»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	97 10
Քրէտի Լիոնէ	»	1199 —
Ռուսական 5 %	»	96 85
Իտալական Ռանթ	»	103 —
Սպանիական արտաքին	»	94 05
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 210
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	3 —

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Փետր.

Միացեալ Օսմ. պարտք բաց.	Օ. Ո.	95 —
Միացեալ Օսմ. պարտք գոց.	»	95 50
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	18 25
Անգլիական քոնսոլիտէ Փ. Կ.	»	87 63
Հելլենական 5 % 1881	»	48 50
Զարթըրը	»	0 82
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	102 50
Ռանտ Մայնս Փ. Կ.	»	5 17
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	25 38¾
Դրամազեղչ	»	4 —

Painkiller

Ամէն ցաւերու դարման ամերիկեան համբաւաւոր դեղ։ Կեանքի օրապահիկը այնքան կարևոր և պիտանի չէ որքան

"ՓԷՆՔԻԼԼԷՐ„Ի (ՑԱՒԱԲՈՅԺ)

մէկ չիշը, որ կարող է բժիշկներու չատ մը այցելութիւններէն ազատ պահել մարդ։

Փորհարութիւն, աղիքներու բորբոքում, որովայնի ցաւեր, ճճիներու և սողուններու խայթուածք, այրուածք, ճզմուածք և այլն ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԿԸ ԲԺՇԿՈՒԻՆ։ Կը գործածուի նաև յօդացաւի, ջղատապի եւ ամէն ջղային ցաւերու համար։

Կը ծախուի ամէն դեղարան և Սօսիէթէ Բօ-Օբէրաթիվի քով։

Մթերանոց
եւ գործակալութիւն
Պոլիս
ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ԽԱՆ
Թիւ 19

52—10

ԻԼԱՆ

(Ռօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթի)

Քեանունը էվվէլին 26ընճը կիւնի իհալէի գաթիէսինին իճրա գըլընաճաղը իլան գըլընան 28 գալէմ խուրտա էշեա ֆիյաթը հատտը լայըգընտա կէօրիւլմէտիյինտէն միւզաիտէյէ թէվտ օլունարագ էլէքվա 60 լիրայը օսմանիտէ Թալիպի էօհտէսինտէ պուլունմադըլէ չէհրը հալըն 14ինճի բէրշէմբէ կիւնի իհալէի էվվէլիէ վէ 16ընճը ճումա իրթէսի կիւնի իհալէի գաթիէսինին իճրասը գարարլաչտըրըլմըշ օլտուղընտան, թալիպ օլանլարըն թէէմինաթը նագտիէ վէ ուսուլէն մուսատտագ քէֆալէթը գավիէի համիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա մէճլիսի իտարէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 չուպաթ 323

* * *

Խուտուտը ճէտիտէ իչուն 11,400 քիլօ տէօրթ միլիմէթրօ թիմուր թէլ իլէ 1760 ատէտ թիմուրլը օրթա մասէլ իզօլաթօր մէվգը միւնագասայա վազ գըլընմըշ օլմաղլէ թալիպ օլանլարըն եւգաթ օն հիսսաըը իլէ թէէմինաթը նագտիէ վէ եախօտ Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օտասըլա մուգավէլաթ մուհարրիրլիյինտէն մուսատտագ քէֆալէթը գավիէի համիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա նէզարէթի ալիէսի մէճլիսը իտարէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 չուպաթ 323

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (93)

ԺԱՔ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՐ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԸ

Ժ.

Գաղափար մը ինկաւ Մարիէթի միտքը, և յաճախ գաղափար չէր յղանար մանկամարդ աղջիկը։ Այդ պատճառաւ երբ գիպուածաւ իր թռչունի ուղեղին մէջ գաղափար մը ծնէր, դիւրաւ չէր բաժնուեր անկէ։ Ի վերջոյ.

—Բայց, Միլօ, կարծեմ թէ կը սխալիմ երբ քեզի կ'օգնեմ որպէս զի խոշոր գումար մը շահիս, ըսաւ Մարիէթ։

—Ինչո՞ւ։

—Հարստանալուդ պէս չպիտի սիրես զիս։ Անտարակոյս, աւելի աղուոր և աւելի խելացի կին մը պիտի նախընտրես։

Միլօ այդ դիտողութիւնը լսելով ժպտեցաւ։

—Ընդհակառակը, նոնաչիկ Մարիէթս, երբ մարդ աղքատ ըլլայ, խելացի կնոջ մը պէտք կ'ունենայ, դրամ վաստկելու համար։ Երբ մարդ հարուստ ըլլայ, ամէնէն անմիտ կինն անգամ իր գործը կրնայ տեսնել։ Գոլով գեղեցկութեան, հայելիին մէջ նայէ՛ անգամ մը և ըսէ՛ թէ պիտի կրնա՞մ քենէ աւելի գեղեցիկ կին մը գտնել։ Պչրանացս, դուն ալ գիտես այդպէս ըլլալը։ Մարիէթ, Մարիէթ, պչրասիրութիւնը պատճառ պիտի ըլլայ քու կորստեանդ։

Հասաւ այն օրը, ուր իր կարծեցեալ հօր պիտի ներկայանար Մարիէթ, որ Մարթի փոխուած էր պարագային համեմատ։ Տեսակցութիւնը տեղի պիտի ունենար կէսօրէն յետոյ ժամը չորսին։ Լիւսիէն ճաշէն յետոյ տեսած էր իր երկու մեղսակիցները, վերջին կարգադրութիւնները ընելու, կամ աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել, Միլօի հրահանգները ընդունելու համար։ Միլօն էր որ գործը կը վարէր։ Լիւսիէն ալ Մարիէթի պէս կուրօրէն կը հնազանդէր։ Տեսակ մը թատերական փորձի պէս բան մը եղաւ։ Մարիէթ վերջին անգամ ըլլալով փորձեց այն պարզ ու ճաշակաւոր արդուզարդը զոր պիտի կրէր Բրէր Մօրանի տունը երթալու համար։ Մանկամարդ աղջիկը հագաւ Հավանայի մետաքսէ փէշ մը և ժանեկազարդ քօրսաժ մը։ Եթէ շատ մօտէն չդիտուէր՝ Մարիէթ աշխարհիկ մանկամարդ աղջկան մը երեւոյթն ունէր։ Միայն թէ ձեռքերը կը մատնէին գեղջուկ ծագումը. թէեւ օրն ի բուն ձեռքերը լուալ կարգ մը աճառներով և նիւթերով, զորս շատ սուղ կը գնէր։ Լիւսիէնի աչքին զարնելով այդ բանը, ըսաւ.

—Լաւ կ'ընես, եթէ ձեռնոցներդ չհանես։ Ձեռքերդ պահած են հետքերը այն աշխատութեանց զորս կատարած ես լուացք ընելով և անօթները մաքրելով։

Մարիէթ առանց յօնքերը պռստելու ընդունեց այդ անհաճոյ դիտողութիւնը և խոստացաւ ձեռնոցները չհանել։ Կէս ժամ յետոյ, երեք մեղսակիցները կը բաժնուէին իրարմէ, ժամադրութիւն տալով ժամը չորսին։ Միլօ իր սիրուհին պիտի առաջնորդէր Կլայնէօլ վիլլան, ուր կը բնակէր Բրէր Մօրան։ Լիւսիէն իր հիւանդին քով գնաց ու չբաժնուեցաւ անկէ։ Բնականաբար՝ խօսակցութիւնը դարձաւ այն մանկամարդ աղջկան վրայ, որուն կը սպասէին։ Ծերուկը ջղագրգիռ վիճակի մը մատնուած էր ի հարկէ։ Տենդոտ վիճակ մը ունէր։ Լիւսիէն կը ջանար հանդարտեցնել այդ անձը, որ կրնար վտանգաւոր հետեւանք ունենալ. բայց ինք ալ մտահոգ վիճակի մը մէջ կը գտնուէր։ Միլօի բացակայութեան՝ Լիւսիէն իր ինքնավստահութիւնը կը կորսնցնէր բոլորովին։ Սոսկալով կը խորհէր թէ ի՛նչ պիտի պատահէր քիչ մը յետոյ։ Կը վախնար որ անակնկալ դէպքի մը հետեւանօք խանգարուէր իրենց ծրագիրը և կամ թէ Մարիէթ սխալ մը գործէր։ Մտքին առջեւ կը բերէր սա պարագան, երբ խաբէութիւնը երեւան գար և գայթակղութիւնը պարզուէր ամէնուն աչքին։ Բրէր Մօրան պիտի յանդիմանէր ու պիտի վտարէր զինքը։ Ինքնիրեն կ'ըսէր.

—Գէշ բախտ մը ունիմ միշտ. ո՛չ մէկ բանի մէջ յաջողած եմ։ Հրաշք պիտի ըլլայ՝ եթէ այս գործը ի գլուխ ելլէ։

Հիւանդը իր թիկնաթոռին մէջ կը շարժէր, խորհելով.

—Իցի՜ւ թէ գայ։ Շատ աղուոր բան մը պիտի ըլլայ։ Յանցանքներս քաւած պիտի համարուիմ։ Աղջկանս մէկ ժպիտը նշան մը պիտի ըլլայ թէ Աստուած ներած է ինծի և թէ ի զուր չէ որ Տիրոջ գթութիւնը հայցած եմ։ Կրօնաւորները կ'ըսեն թէ ո՛վ որ Աստուծոյ վրայ դրած է իր յոյսը, յուսախաբ չըլլար երբեք։ Ուրեմն պիտի գայ աղջիկս…

Լիւսիէն չէր կրնար իր տեղը հանդարտ կենալ։ Քանիցս տեղէն ելաւ և մօտակայ սենեակը գնաց։ Շարժումներ ընելու պէտք կը զգար։ Տխուր նախազգացումներ ունէր։ Առաւօտ գէշ լուր մը առած և չարագուշակ հանդիպում մը ունեցած էր։ Գէշ լուրը սա էր որ Ալպէր Մարիզի մայրը, այսինքն իր մօրաքոյրը Վիշի հասած էր։ Տիկին Մարիզ նեղացուցիչ կին մը չէր և ամէն տարի Վիշի կ'երթար. օթելէն դուրս կ'ելլէր՝ ջերմուկները կամ եկեղեցի երթալու համար։ Լիւսիէն պարտքը կատարած պիտի ըլլար՝ տասը վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունենալով մօրաքրոջը հետ։ Բայց կ'ըսէին թէ Ալպէր ալ պիտի միանար իր մօր։ Քուզէնին ներկայութիւնը շատ աւելի նեղութիւն պիտի պատճառէր Լիւսիէնի. թէեւ Ալպէրի ժամանումը ստոյգ չէր բոլորովին։ Սակայն գէշ ու արտակարգ գաղափար մը ունեցած էր Տիկին Մարիզ, երբ ճամբու ընկեր առնելով իր հետ Տիկին տը Քապրօլը, սա պատրուակը առաջ բերելով թէ չէր կրնար մինակ ճամբորդել, հիւանդ ըլլալուն համար. ասոր այրին հրաւիրած էր՝ իր հետ Վիշի երթալու։ Լիւսիէն իր մօրաքրոջ հանդիպած էր Միլօի բնակարանէն դուրս ելած միջոցին։ Զատուիլ պիտի ձեւացնէր՝ եթէ կարենար։ Բայց Տիկին Մարիզ նշմարեց զինքը ամէնէն առաջ։ Իսկոյն կեցուց, ըսելով.

— Լիւսիէն, ո՞ւր կ'երթաս աճապարանքով։

Տիկին տը Քապրօլի երեւումը պաղ ջուրի մը ազդեցութիւնը գործեց Լիւսիէնի վրայ, որ կանգ առած էր ապշահար, առանց ձայն հանելու։ Տիկին տը Քապրօլ կրկնեց Տիկին Մարիզի հարցումը, տարբեր ձեւի մը տակ.

— Շա՞տ ստիպողական գործ ունիս որ այդքան կ'աճապարես։ Ո՞ւր կ'երթաս։

— Հիւանդս տեսնելու։ Տեղեկութիւն ունիք հարկաւ։

— Այո՛, այո՛. կ'երեւայ թէ հիւանդին վիճակը շատ մտահոգութիւն կը պատճառէ քեզի, յարեց Տիկին տը Քապրօլ մեղրածորան ձայնով։ Կը բաժնուիմ քենէ, որովհետեւ հանգիստ վիճակ մը չունիս։ Գնա՛ հիւանդդ տե՛ս։ Բայց եթէ կարենաս քանի մը վայրկեան հեռու մնալ հիւանդիդ քովէն, եկո՛ւր զիս տեսիր։ Մօրաքրոջդ հետ Օթէլ տ'Անկլըթէր իջեւանած եմ։

—Լա՛ւ, վաղը կամ միւս օրը ձեզ տեսնելու պիտի գամ, պատասխանեց Լիւսիէն, օձիքը ազատելու համար։

Երբ քիչ մը հեռացաւ, Լիւսիէն սկսաւ հայհոյել.

—Ա՜հ, կրո՛ղը տանի։ Ինչ դժբախտութիւն որ հոս կը գտնուի։ Ինչ շեշտով ըսաւ սա խօսքը. «Կ'երեւայ թէ հիւանդին վիճակը շատ մտահոգութիւն կը պատճառէ քեզ։» Կարծեմ ամէն ինչ գուշակած է ան։

Միլօի և Մարիէթի սպասած միջոցին Լիւսիէն այդ անհաճոյ հանդիպումին վրայ կը խորհէր։ Թէեւ աշխարհի ամէնէն բնական իրողութիւնն էր Տիկին տը Քապրօլի և իր մօրաքրոջ ներկայութիւնը, որոնք ամէն տարի Վիշի կ'երթային, բայց իր մտքի վրդովուած վիճակին մէջ ամէնէն աննշան իրողութիւնն իսկ վտանգ մը կը թուէր Լիւսիէնի։ Վերջապէս պատի ժամացոյցը չորս հնչեց։ Լիւսիէն այն սրահը մտաւ ուր կը գտնուէր Բրէր Մօրան։

(Շարունակելի)

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱԶԴԱՐԱՐ

Հայուհեաց վարժարանի Խնամակալութիւնը հարկ կը տեսնէ այժմէն ծանուցանել թէ վարժարանին ծախքերը մեծապէս աւելցած ըլլալով՝ որոշուած է գիշերօթիկ աշակերտուհիներուն տարեթոշակը 12 օսմ. ոսկիէն բարձրացնել 14 օսմ. ոսկիի յառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանէն սկսեալ, (սեպտ. 1908)։ Դաշնակի և երգեհոնի դասերուն համար որոշուած գումարը անփոփոխ կը մնայ, այսինքն 5 օսմ. ոսկի՝ շաբաթը երկու անգամ դաշնակի դաս առնելու համար, և 3 օսմ. ոսկի՝ շաբաթը մէկ դասի համար, և 2ուկէս օսմ. ոսկի՝ երգեհոնի դասի համար։

Այս առթիւ կը խնդրուի նաեւ նոր աշակերտ տալ փափաքող ծնողքներէն, որ վարժարանին բացուելէն գէթ քանի մը շաբաթ առաջ հաճին իրենց որոշումը հաղորդել Խնամակալութեան, և առանց նախապէս իմաց տալու աշակերտ չղրկեն, որպէս զի տեղի անբաւականութեան պատճառաւ Խնամակալութիւնը չստիպուի աշակերտ ետ ղրկել։ 4—4

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— 1908ի մարտ ամսոյ մօտենալուն առթիւ, որ ոգելից ըմպելիներու տուրքին առաջին վճարումը կը կատարուի, Թողեալ Հասոյթներու Ընդհ. Վարչութիւնը կը ծանուցանէ Կ. Պոլսոյ և շրջականներուն մէջ հաստատուած ոգելից ըմպելի ծախողներուն թէ, պարտին փետրուար ամսոյ մէջ վճարել իրենց տուրքը և կանոնական արտօնագիրը առնել, ոգելից ըմպելիներու կանոնագրին համաձայն։ Ասկէ զատ՝ կը ծանուցուի թէ, նոր կազմակերպութեան և վերագրեալ կանոնագրին 10րդ յօդուածին վերջին հատուածին համաձայն, պարտին Կ. Պոլսոյ մէջ դիմել ոգելից ըմպելիներու Կեդր. Տեսչութեան և Հանր. Պարտքի Վարչութեան պաշտօնեաներուն՝ Արնաւուտգիւղի, Սարըեարի, Պէյքօզի, Սկիւտարի, Գատըգիւղի, Գումգաբուի մէջ, ոգելից ըմպելի վաճառման արտօնագիրներ առնելու համար։ Ամէն անոնք որ այդ արտօնագիրը ձեռք չեն բերած յառաջիկայ մարտ 1էն առաջ, և ոգելից ըմպելի վաճառում կը կատարեն, առանց կանոնական արտօնագրի, փետրուար ամսոյ լրանալուն պէս պատժական տրամադրութեանց կ'ենթարկուին, այդ մասին պատրաստուած Օրէնքին համաձայն։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

31/13 փետր. 1908 12—3

* * *

Ազդ.— Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ անհատներու կողմէ պատրաստուած, փակցուած կամ կախուած և կամ տարբեր կերպով հրապարակաւ ցուցադրուած այն ծանուցումները, որոնք թուղթէ ու խաւաքարտէ զատ ուրիշ բաներու վրայ գրուած են, Դրոշմատուրքի կանոնագրին Թ. յօդուածին 94րդ թիւին մէջ կանխատեսուած տարեկան տուրքերուն ենթակայ են։ Այդ տուրքին վճարումը, նոյն կանոնագրին 55րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, պէտք է կատարուի իւրաքանչիւր ելմտական տարւոյն սկիզբը։ Հետեւաբար՝ հարկատուներուն կը ծանուցուի թէ երկու ամիս պայմանաժամ տրուած է իրենց՝ 1908 մարտ 1էն սկսեալ մինչեւ ապրիլ 30 (Հ. Տ.)։ Այդ միջոցին հարկատուները պարտին ներկայանալ Ղալաթիա Դրոշմատուրքի դրասենեակը, հարկ եղած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարելու համար, որոնք կանխատեսուած են Դրոշմատուրքի կանոնագրին Դ. մասին Գ. գլուխին մէջ։ Այդ պայմանաժամը անցնելէ յետոյ՝ տարեկան դրոշմատուրքը չվճարուած բոլոր ծանուցումները տարօրինի պիտի նկատուին և տուգանք պիտի առնուի իւրաքանչիւր ծանուցումէ, Դրոշմատուրքի կանոնագրին 38րդ յօդուածին համաձայն։ Շփոթութիւն չպատճառելու համար՝ Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը յիշեցնէ հանրութեան թէ տարեկան դրոշմատուրքի այն վճարումները որոնք մինչեւ 1908 փետր.ի վերջը (Հ. Տ.) կամ 1323 ելմտական տարուան սկիզբը կը կատարուին, միեւնոյն տարուան կը վերաբերին, ի՛նչ որ ալ ըլլայ այն թուականը, ուր կատարուած է վերջին վճարումը։ Ուստի շահագրգռողները, ամէն պարագայի մէջ, 1324 ելմտական տարուան համար նորէն վճարում կատարելու են վերեւ յիշուած պայմանաժամի միջոցին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

28/10 փետր. 1908 60—6

* * *

Ազդ.—1890ի Օսմանիէ 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յիշեալ պարտաթուղթերուն 36րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի Հանր. Պարտքի վարչութեան կեդրոնատեղին, Ճըղալօղլու փողոց, Պոլիս, 1908 փետր. 31/13 մարտին։ 20—8

* * *

Ազդ.—Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանին դասընթացքին հետեւիլ փափաքողներուն թէ այդ հաստատութեան բացումը պիտի կատարուի յառաջիկայ 1908 ապրիլ 2/15ին։ Փափաքողները պարտին հետեւեալ պայմանները լրացուցած ըլլալ.—Առնուազն 17 տարեկան ըլլալու են թեկնածուները։ Տարիքի մասին ոչ և է զանցառութիւն չպիտի ըլլայ։ Վարժարան ընդունուելու համար սա նիւթերուն վրայ քննութիւն պիտի կատարուի.— 1. Թուաբանութիւն։ 2. Երկրին մէջ խօսուած լեզուներով գրութիւն։ Քննութիւնները թուրքերէն լեզուով պիտի կատարուին։ Մրցման քննութեան համար որոշուած թուականէն առաջ թեկնածուները պարտին իրենց խնդրագիրները յղել Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանի Տնօրէնին և բացման օրը ներկայանալ վարժարան, իրենց հետ բերելով ծննդեան վկայագիր մը, բարի վարքի վկայագիր մը և պատուաստի վկայագիր մը

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Յունվ. 22/4 փետր. 1908 20—5

* * *

Ազդ. — 1881 դեկտեմբեր 8/20 թուակիր Կայս. Հրամանագրին Ե. յօդուածին 5րդ հատուածին համաձայն, Օսմ. Փոխարկեալ Պարտքի փոխառութեան պարտաթուղթերուն թիւ 37 կտրօնները, որոնց պայմանաժամը 1902 մարտ 1/14ին կ'աւարտի, եթէ մինչեւ 1908 մարտ 1/14 չներկայացուին, Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի մնան։ 14—10

Ի Լ Ա Ն

Խազինէի Խասսաի Շահանէ

Խազինէի Խասսաի Շահանէ տէբօ իտարէսի իչիւն պիր սէնէի քեամիլէ զարֆընտա միւպաեաա օլունաճագ թէնէքէ էօթվաթը մէվզըի միւնագասայա վազ օլունտըղընտան չէրաիթը միւթէֆէրրիասը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին էւրագը օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթասհիպէն սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 6 չուպաթ 323 3—1

* * *

Խազինէի Խասսաի Շահանէ զարխանէի ամիրէ իտարէսի իչիւն պիր սէնէի քեամիլէ զարֆընտա միւպաեաա օլունաճագ գար վէ պուզ թալիպի էօհտէսինտէ օլմագ մանը հալը բուլմըն ալթընճը չէհարշէնպիհ կիւնիւ իհալէի էվվէլիյէսի վէ օնպիրինճի բազար իրթէսի կիւնիւ գատար եւրագը իւչ թէնզիլէ պիլգապուլ իհալէի գաթիյէսինին իճրասը մուգարրէր պուլունմուշ օլտըղընտան չէրաիթը միւթէֆէրրիասը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին եւրագը օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթասհիպէն նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլընուր։

Ֆի 4 չուպաթ 323 3—3

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.

ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին

8,000,000 Ֆր.

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին

3,700,000 Ֆր.

ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասթըր, Սկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաեւ միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժէթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—10

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ազդ. — Քօնսոլիտէ 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1904 մարտ 1/14ին աւարտող այդ պարտաթուղթերուն թիւ 24 կտրօնները, ինչպէս նաեւ 1893 փետրուար 1/14ի վիճակահանութեան մէջ ամորթի շահած պարտաթուղթերը եթէ մինչեւ յառաջիկայ փետր. 29/13 մարտ չներկայացուին, չեղեալ պիտի համարուին։ 12—3

Կ. Պոլիս, 15 փետրուար 1908

* * *

ԳՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻՓՍԻԷՆ

3% տոկոսաւոր և պարգեւաւոր սոյն պարտաթուղթերուն, 1886ին և 1893ին շրջաբերութեան հանուած, ամորթիսմանի վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1908 մարտ 1ին։ Այս առթիւ Օսմ. Կայս. Պանքան Ղալաթիոյ կեդրոնատեղին, Պոլսոյ իր գործակալութեան և Բերայի իր մասնաճիւղին մէջ կ'ապահովագրէ այդ պարտաթուղթերը, հարիւրին հարիւր վճարուելու (250 ֆրանք) վտանգներուն դէմ, չափաւոր գնի մը փոխարէն 30—10

* * *

Ազդ.— 1901-1905ի օսմ. 4% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 5 կտրօնին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներուն կողմէն, Ղալաթիա, ամէն օր, կէս օրէն առաջ, ժամը 2½ին, բացի կիրակիէն, և ժամը 10էն մինչեւ կէս օր՝ ուրբաթ օրերը։ Կտրօններուն փոխարէն, որոնց պէտք է ընկերանան թուաւոր պօրտրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր շրջաբերութեան թուականէն յետոյ, պարտի ներկայացուիլ Ղալաթիա, Օսմ. Կայս. Պանքայի արկղին։ 13—13

* * *

Ազդ.— Մաքսային 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու տէրերուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ յուն. 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 10 կտրօնին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներուն կողմէ, ամէն օր, կէս օրէն յետոյ ժամը 2½ին, բաց ի կիրակիէն, և ժամը 10էն մինչեւ կէս օր՝ ուրբաթ օրերը։ Կտրօններու փոխարէն, որոնց կ'ընկերանան թուաւոր պօրտրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ շրջաբերութեան թուականէն 10 օր յետոյ, պարտի ներկայացուիլ Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ Արկղին։

* * *

Ազդ.— 1906ի 5% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յուն. 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին աւարտող թիւ 23 կտրօնին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ կիշէներուն կողմէ, ամէն օր, ժամը 2½ին, կէս օրէն յետոյ, և ժամը 10էն մինչեւ կէս օր, ուրբաթ օրերը։ Կտրօններուն փոխարէն, որոնց թուաւոր պօրտրօներ պէտք է ընկերանան, պարտաթուղթի տէրերուն ընկալագիր մը կը յանձնուի, որ իր շրջաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ պարտի ներկայացուիլ Օսմ. Կայս. Պանքայի Ղալաթիոյ Արկղին։

Կ. Պոլիս 2 յուն. 1908 13—13

ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

“ՔՐԻՍԹՕՖԼ„

ՄԻԱԿ ԵՒ ԵԶԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿ

ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ

ՍԱ ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԸ ԵՒ ՔՐԻՍԹՕՖԼ ԱՆՈՒՆԸ

ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԿՏՈՐԻ ՎՐԱՅ

12—2

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բաղտատ, Վօլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժէթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժէթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժէթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժէթուղթ, ու տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ		3%
Վեց ամսուան	համար	3½%
Մէկ	» »	4 —
Երկու	» և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն ղրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—18

Ի Լ Ա Ն

Շիրքէթի Խայրիէսի

Շիրքէթը Խայրիէ վափօրլարը իչիւն վիրուտ իտէճէք քէօմիւրին վափօրտան դախիլէյէ միւտտէթի միւնգազիյէ օլտըղընտան վէ եէնիտէն պիր միւնագասա թալիպինէ իհալէ գըլընաճաղընտան պինաէն թալիպ օլանլարըն բազար իրթէսի վէ բէրշէնպէ կիւնլէրի սաաթ սէքիզտէն օն պիրէ գատար շիրքէթը մէզքիւրէ մէճլիսի իտարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Միւտիրիյէթ

Ֆի 28 քեանունը սանի 908 15—7

* * *

Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ վիմագրական և տպագրական գործերու ու գրասենեակի առարկաներու հայթայթումը։ Այն անձերը որոնք կը փափաքին մասնակցիլ սոյն նուազուրդին, կը հրաւիրուին հարկ եղած երաշխաւորութեան գումարով ներկայանալ Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութեան, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը, ժամը 8էն 10 (Ր. Թ.)։ Վերջնական նուազուրդը տեղի պիտի ունենայ 1908 փետր. 11/24ին։ 5—4

* * *

Ազդ. — Թիւ 36 շոգենաւակը, որ Խասգիւղի գործարանին առջեւ խարսխուած է, աճուրդով ծախու է մինչեւ 1908 Փետրուարի վերջը։ Անոնք որ կը փափագին յիշեալ շոգենաւակը գնել կամ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ առնել, կրնան դիմել Շիրքէթի Խայրիէի Վարչական Խորհուրդին։ 10—9

* * *

Ազդ.—Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը աճուրդի միջոցաւ ծախու կը հանէ իր 18, 20 և 23 թիւ շոգենաւերը իրենց մեքենաներով ու կաթսայով, մինչեւ 1908 փետր. ամսուն վերջը։ Անոնք որ գնել կամ աւելի մանրամասն տեղեկութիւն առնել կ'ուզեն, չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը կրնան դիմել Շիրքէթի Խայրիէի վարչութեան։ 10—10

* * *

Շիրքէթի Խայրիէի շոգենաւերուն խահուէճիութիւնը աճուրդով վարձակալութեան պիտի տրուի յառաջիկայ 1908 մարտ 1/14էն սկսեալ, երկու տարուան համար (1324 և 1325)։ Անոնք որ կը փափագին մասնակցիլ աճուրդին, կը հրաւիրուին երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ներկայանալ Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութեան։ Վերջնական աճուրդը տեղի պիտի ունենայ 1908 փետր. 28 հինգշաբթի օրը (Հ. Տ.)։ 5—2

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —75—

ԿԱՍԹՈՆ ԼԸՐՈՒ

Լրաբերի Մը Տարօրինակ Արկածները

Դեղին Սենեակին Տրամը

ԻԷ.

ՈՒՐ ԺՕԶԷՖ ՌՈՒԼԹԱՊԻԼ ՆԵՐԵՒԱՆ ԿՈՒԳԱՅ ԻՐ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ՓԱՌՔԻՆ ՄԷՋ

«Ուրեմն Օր. Սթանկէրսըն պարտկած էր մարդուն ձեռքին ձգած հետքերը իր վզին վրայ։ Բայց սոսկալի հարուած մը ընդունած էր ճակտին վրայ։ Այդ բանն է որ չէի հասկնար, մանաւանդ երբ իմացայ թէ սենեակին մէջ գտած են ոչխարի ոսկր մը, որ իբր զէնք ծառայած էր ոճիրը գործելու համար… Օր Սթանկէրսըն չէր կրնար պարտկել թապահար եղած ըլլալը, սակայն այդ վէրքը ակներեւօրէն առաջ եկած էր առաջին երեւոյթի միջոցին, երբ մարդասպանին ներկայութիւնը անհրաժեշտ էր։ Երեւակայեցի թէ այդ վէրքը ըսուածէն նուազ ծանր էր —բան մը որուն մէջ սխալած էի — և կարծեցի թէ Օր. Սթանկէրսըն քունքին վէրքը ծածկած էր վարսակալի ձեւով յարդարուած մազերու տակ։ Գոլով պատին վրայ տեսնուած հետքին, զոր հոն դրոշմած էր Օր. Սթանկէրսընի ռեվոլվէրով վիրաւորուած մարդասպանին ձեռքը, ակներեւօրէն առաջուց եղած էր այդ հետքը և մարդասպանը առաջին երեւոյթի միջոցին վիրաւորուած էր անպատճառ։ Ուրեմն, բնականաբար առաջին երեւոյթին ատեն միայն սա հետքերը ձգած էր. ոչխարի ոսկրը, սեւ քօղերը, գդակը, թաշկինակը, պատին, դրան և գետնին վրայ տեսնուած արիւնը… Սա բացայայտ է թէ այդ հետքերուն հոն գտնուելուն պատճառը սա է որ Օր. Սթանկէրսըն չէր ուզեր որ բան մը իմացուի և այդ ուղղութեամբ կը գործէր. սակայն ատեն չէր ունեցած անհետացնելու զանոնք։ Այդ պատճառաւ սկսայ հետազօտել թէ առաջին երեւոյթէն շատ քիչ յետոյ չէ՞ր պատահած երկրորդ երեւոյթը։ Առաջին երեւոյթէն, այսինքն մարդասպանին խոյս տալէն և Օր. Սթանկէրսընի փութով տարրալուծարան հասնելէն յետոյ, ուր իր հայրը կ'աշխատէր, եթէ երբեք օրիորդը կարենար վայրկեան մը նորէն մտնել իր սենեակին մէջ, այն ատեն պիտի կարենար իսկոյն անհետացնել ոչխարի ոսկրը, գդակը և թաշկինակը, որոնք գետնին վրայ փռուած էին։ Բայց Օր. Սթանկէրսըն չէր փորձած այդ բանը ընել, հայրը վար դրած ըլլալով զինքը։ Ուրեմն այդ առաջին երեւոյթէն յետոյ կէս գիշերէն միայն իր սենեակը վերադարձած է Օր. Սթանկէրսըն։ Ժամը տասնին արդէն մէկը մտած էր հոն, հայր Ժագ, որ ամէն գիշերուան պէս գործը կատարած էր, փեղկերը գոցելով և ցայգականթեղը վառելով։ Օր. Սթանկէրսըն, տարրալուծարանին մէջ անէութեան մատնուած, ուր աշխատիլ կը ձեւացնէր, մոռցած ըլլալու էր թէ հայր Ժագ իր սենեակը պիտի մտնէր։ Նոյն իսկ հայր Ժագէն խնդրած էր որ իր սենեակը երթալու նեղութիւնը չկրէր։ Մաթէնի յօդուածին մէջ յիշատակուած է այդ պարագան։ Սակայն հայր Ժագ Դեղին Սենեակ գացած և բան մը չէր նշմարած, տիրող մթութեան պատճառաւ… Օր. Սթանկէրսըն երկու վայրկեան սոսկալի տագնապի մը մէջ անցուցած ըլլալու է։ Բայց կարծեմ թէ տեղեկութիւն չունէր որ այդքան հետքեր ձգած ըլլար մարդասպանը։ Անտարակոյս, առաջին երեւոյթի միջոցին հազիւ ատեն ունեցած էր վզին վրայ մարդասպանին ձգած հետքերը պարտկելու և սենեակէն դուրս ելլելու… Եթէ գիտնար որ ոսկրը, գդակը և թաշկինակը գետնին վրայ կը գտնուէին, անմիջապէս պիտի հաւաքէր զանոնք, կէս գիշերուան իր սենեակը դարձած ատեն… Առանց տեսնելու այդ տարրականները, ցայգականթեղին աղօտ լոյսովը հանուած էր… Օր. Սթանկէրսըն իսկոյն պառկած էր՝ չափազանց յուզուած ու սոսկումի մատնուած ըլլալուն համար։ Այդ սոսկումին պատճառն էր որ կարելի եղածին չափ ուշ դարձած էր իր սենեակը։

«… Այսպէս ստիպուած էի հասնիլ տրամին երկրորդ երեւոյթին, ուր Օր. Սթանկէրսըն առանձին կը գտնուէր սենեակին մէջ, այն վայրկեանէն սկսեալ երբ մարդասպանը չէին գտած հոն… Բնականաբար պարտէի իմ բանականութեանս շրջանակին մէջ մտցնել արտաքին նշանները։ Բայց արտաքին ուրիշ նշաններ կային, որոնց մասին բացատրութիւն մը տալու էր։ Ռեվոլվէրի հարուածներ արձակուած էին երկրորդ երեւոյթի միջոցին. «Օգնութեան հասէ՛ք, մարդասպանութիւն կը գործուի» աղաղակներ լսուած էին։ Այդպիսի պարագայի մը մէջ ի՞նչ կրնար մատնանշել իմ բանականութեանս լաւ կողմը։ Գոլով արձակուած աղաղակներուն, քանի որ մարդասպան չկար սենեակին մէջ, անպայման նաեւ մղձաւանջ ունեցող մը կար հոն։

«Տապալած կարասիներու մեծ աղմուկ մը լսուած էր։ Կ'երեւակայեմ… Ստիպուած եմ երեւակայելու սա բանը. Օր. Սթանկէրսըն քնացած ըլլալու էր, կէս օրուան ահռելի տեսարանով միտքը գրաւուած… Կ'երազէր… Մղձաւանջը կը ճգդէր այդ կարմիր պատկերները… Մարդասպանը աչքին առջեւ կուգար և իր վրայ կը յարձակէր։ Այդ միջոցին Օր. Սթանկէրսըն աղաղակած էր. «Մարդասպանութիւն կը գործուի։ Օգնութեա՛ն հասէք։» Ու իր անկարգ շարժումներով կ'երթար փնտռել ռեվոլվէրը, զոր գիշերային սեղանին վրայ դրած էր, պառկելէ առաջ։ Բայց ձեռքով այնքան ուժգին կը զարնուէր սեղանին որ անիկա կը տապալէր։ Ռեվոլվէրը գետին կ'իյնար, գնդակ մը կը պարպուէր և ձեղունին մէջ կը կորսուէր… Սկիզբէն ինծի այնպէս թուեցաւ որ այդ գնդակը արկածի արդիւնք էր… Անիկա ի վեր կը հանէր արկածի մը հնարաւորութիւնը և մղձաւանջի մասին ըրած ենթադրութեանս կը համապատասխանէր. այդ պատճառաւ սկսայ ալ եւս չտարակուսիլ թէ ոճիրը առաջուց գործուած էր, բայց Օր. Սթանկէրսըն յաջողած էր ծածկել, արտակարգ կորովով մը օժտուած ըլլալուն համար… Օր. Սթանկէրսըն, բարոյական սոսկալի վիճակի մը մատնուած, քունէն կ'արթննար և կը փորձէր անկողնէն ելլել. ուժասպառ՝ գետին կ'իյնար, կարասիները տապալելով և նոյն իսկ հռնդիւններ արձակելով. «Մարդասպանութիւն կը գործուի։ Օգնութեան հասէք։» Ու այս աղաղակներուն վրայ կը նուաղէր ան։

«Սակայն ռեվոլվէրի երկու հարուածներու վրայ կը խօսէին տրամին գիշերը, երկրորդ երեւոյթի միջոցին։ Իմ թէզս—ենթադրութիւն մը չէր ալ եւս—պաշտպանելու համար պէտք ունէի որ երկու գնդակ պարպուած ըլլային. բայց իւրաքանչիւր երեւոյթի ատեն մէկ հատ և ո՛չ թէ երկուքն ալ վերջին երեւոյթին մէջ… Առաջ՝ մէկ հարուած, մարդասպանը վիրաւորելու համար, և յետոյ՝ մէկ հարուած, մղձաւանջի միջոցին։ Արդ՝ ստո՞յգ էր որ հրազէնի երկու հարուածներ պարպուած ըլլային այդ գիշեր։ Ռեվոլվէրին ձայնը լսուած էր տապալած կարասիներու աղմուկի միջոցին։ Հարցաքննութեան մը մէջ Պ. Սթանկէրսըն յայտարարած էր թէ նախ խուլ աղմուկ մը, և յետոյ շառաչուն ձայն մը լսուած էր։ Գիշերային մարմար սեղանին վար իյնալէն առաջ չէ՞ր կրնար եկած ըլլալ խուլ աղմուկը։ Հարկ է որ այդ բացատրութիւնը լաւ ըլլայ։ Ապահով էի թէ ասկէ լաւ բացատրութիւն մը չկար, երբ իմացայ որ պահապանները, Պէռնիէ ու կինը, որոնք պարմին մօտ կը գտնուէին, միայն հարուած մը լսած էին։ Այդ բանը հարցաքննիչ դատաւորին առջեւ ալ յայտարարած էին։

Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՔՕՉԱՀԵԱՆ